JAVA-BODE.

NIEUWS-, HANDELS-, EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIE.

A°. 1860. Woensdag, 11 Januarij. N°. 3.

Hoofd-Bureau. Te *Batavia* bij H. M. VAN DORP; te *Samarang* bij DE GROOT, KOLFF & Co. en G. C. T. VAN DORP; te *Soerabaija* bij LE ROY & Co., te *Pasaroean* bij WEIJERMANS & Co., te *Cheribon* bij BLOK & RUZETTE; te *Tagal* bij Mevr. de Wed. G. M. VAN DORT; te *Soerakarta* bij VELTMAN & Co.; te *Madioen* bij G. A. HOGENRAAD; te *Padang* bij H. R. VAN WIJK, Rzn.; voor de *Buitenbezittingen* bij de Agenten der Stoomschepen van den Heer W. CORES DE VRIES en voor *Nederland* bij J. NOORDENDORP, Pijpenmarkt te Amsterdam.

Prijs per half jaar voor *Batavia*............ *f*. 12,50.
» » » » » *Java*............ » 15,—.
» » » » » *Buitenbezittingen*............ » 17,50.
» » » » » *Nederland*............ » 22,50.
De betaling geschiedt vooruit. — Brieven franco.

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, voor posttijd.

De prijs der **Advertentiën** is 50 cents voor de Vijf woorden.
Bij eerste of meerdere herhaling 25 » » » » »
Behalve het Zegel voor den Lande.

Bij deze Courant behooren twee
BIJVOEGSELS.

LANDMAIL.

De sluiting der mail op heden
is uitgesteld
Tot Vrijdag den 13 dezer, des avonds te 8 uren.

Civiel Departement.

Ontslagen:

Op zijne verzoek, eervol, uit 's lands dienst, de ingenieur der derde klasse bij de burgerlijke openbare werken C. J. van der Schalk.

Ontheven:

Op zijn verzoek, eervol, van de tijdelijke waarneming der betrekking van resident der Wester-afdeeling van Borneo, de luitenant-kolonel der infanterie G. F. Nauta.

Eervol, uit zijne betrekking, wegens ziekte, onder toekening van van wachtgeld, de kommies en vendumeester te Sambas J. C. Twijsel.

Benoemd:

Tot adsistent-resident, tevens vendumeester te Bandong (Preanger Regenschappen), de adsistent-resident van Galoe (Cheribon), J. H. de Senerpont Domis.

Tot vendu-meester te Probolingo, B. C. Nolthenius, secretaris dier residentie.

Tot derden kommies op het residentie-kantoor te Tjandjoer (Preanger regentschappen), de ambtenaar op wachtgeld W. H. van Heerdt, laatst klerk, tevens havenmeester te Sambas.

Tot kommies en vendumeester te Sambas, de klerk ten kantore van den resident der Wester-afdeeling van Borneo, F. Heeger.

Militair Departement.

Ontslagen:

Op hun verzoek, eervol uit Z. M. militaire dienst, met behoud van regt op pensioen, de luitenant-kolonels der infanterie G. F. Nauta, en C. H. Boon van Ostade.

ADVERTENTIEN.

De directeur der producten en civiele magazijnen maakt bekend, dat ter lands drukkerij verkrijgbaar is de kaart der hoofdplaats Soerakarta, welke op daartoe aan zijne directie door tusschenkomst van het hoofd van gewestelijk bestuur te doene aanvrage kosteloos zullen worden verstrekt aan zoodanige inlandsche scholen, welke daaraan behoefte mogten hebben.

Bij de op heden ter algemeene rekenkamer plaats gehad hebbende uitloting van gouvernements effecten zijn ter aflossing aangewezen de na te meldene nummers, als:

Van de zeventiende uitloting der vier en een half percents obligatien gecreëerd bij gouvernement besluit dd. 17 Junij 1843 litt. F[1]:

No. 6, 58 en 38.

Van de vierde uitloting der vier en een half percents obligatien gecreëerd bij gouvernements besluit dd. 16 Mei 1853 no. 3:

No. 3.

Van de vijfde uitloting der vier en een half percents obligatien gecreëerd bij gouvernements besluit dd. 3 Augustus 1854 no. 17:

No. 94, 29, 97, 8, 85, 101 en 86.

De resident van Batavia brengt bij deze ter kennis van belanghebbenden, dat het *Reglement voor de Broodbakkers* te Batavia, gearresteerd bij resolutie van den Gouverneur-Generaal in rade van den 4den November 1823 no. 21 en geïnsereerd in de Bataviasche courant van den 13den December daaraanvolgende no. 50, nog van kracht is en aan de daarbij voorkomende bepalingen en poenaliteiten ten strengste de hand zal gehouden worden: wordende, met referte aan art. 4 van genoemd reglement, de prijs van het brood voor de maand Januarij 1860 bepaald als:

voor een tarwenbrood wegende . . . 1 pond — 20 cents.
» » » » . . . 1/2 » — 10 »
» » » » . . . 1/4 » — 5 »

De ondergeteekende, assistent-resident voor de policie der stad en voorsteden van Batavia brengt ter kennisse van de ingezetenen, dat de wijkmeester van de 14de wijk tijdelijk verhuist is naar Kebon Siri, en wel in het huis tegenover de gardoe aldaar

De ingenieur der gouvenements telegrafen in Nederladnsch-Indie brengt bij deze ter algemeene kennis, dat de telegraafkantoren te Muntok en Singapore op heden voor de publieke correspondentie zijn opengesteld.

De ingenieur der gouvernements telegrafen brengt bij deze te. algemeene kennis, dat het telegraafkantoor te Palembang met den *zesden dezer* voor de publieke correspondentie is opengesteld.

Op het adsistent-residentie bureau te *Poerwakarta* afdeeling *Krawang* is benoodigd een klerk eenigzins bekend met de administratie, op een vast tractement van *f* 70 's maands en de aan de betrekking van deurwaarder verbondene emolumenten. Iemand hiertoe genegen zijnde, gelieve zich per franco brief tot den adsistent-residentte wenden, onder insluiting van een certificaat van zijn laatsten chef, houdende de vermelding van zijn gedrag en zijne bekwaamheid.

VENDUTIEN.

Op Maandag, den 16 Januarij, voor het woonhuis van den heer Schröder, op Koningsplein, door Cassalette & Co.

en

Tegen 4 pCt. vendusalaris, voor het commissiehuis van Abeelen, Dennison & Co.

Op Dingsdag, den 17 Januarij, voor het woonhuis van den heer Schröder, op Koningsplein, door Cassalette & Co.

en

Tegen 4 pCt. vendusalaris, voor het commissiehuis van van Slooten, Morgan & Co.

Op Woensdag, den 18 Januarij, voor het woonhuis van den heer Jacobsen, op Kramat, door Gebr. Roselje & Co.

en

Voor een der pakhuizen van de heeren Pandel en Stiehaus, door Cassalette & Co.

Aangekomen Vreemdelingen

van den 7 tot en met den 10 Januarij 1860.

MARINE HOTEL. Borger, van Amsterdam. — Mevr. Berck en 2 dochters, van Idem. — P. C. van Wijck, van Idem. — J. C. Immink, Echtg. en 2 kinderen, van Idem. — Akkermans, van Idem. — C. Seheltema Jr. van Idem. — C. A. Kruisinga, en Echtg. van Australie. — D. D. Bosschers, van Amsterdam. — N. J. de Vries, van Rotterdam. — J. van den Bos, van Buitenzorg. — C. J. N. Blok, van Amsterdam. — Hesselaar Echt. en kinderen, van Idem. — Pool en dochtertje, van Idem.

HOTEL DER NEDERLANDEN. van Huffel, van Nederland. — Mevrouw van Huffel. van Idem. — H. L. Steup, van Idem. — R. Nathan, van Idem. — J. Semmelinck, van Idem — H. D. Engelhard, van Idem. — Pangeran Hario Tjakra Negoro, van Bandjermassing. — Henri Chastel, van Rotterdam. — Mejufrouwen Chastel, van Idem.

HOTEL WILLEMII. Lie Sien Houw, van Buitenzorg. — Kwee Tjoe Kim, van Idem. — de Does, van Cheribon.

JAVA HOTEL. H. J. C. van de Watering, van de Reede. — H. J. Douwes, van Anjer. — F. S. Saverner, van Bombay. — F. van Ketwich en Familie, van Nederland. — P. P. Bloem, van Nagasakie. — H. A. P. Abbema, van Idem. — B. T. Overbeck, Rotterdam. — F. Overbeck, van Idem. — J. H. Meijer, van London. — T. Soltenborn, van Liverpool. — O. Vidal, van London. — D. H. Dietz, van Rotterdam. — H. F. E. Rant en Familie, van Borneo. — G. H. Schepers, van Idem.

Vertrekkende Personen.

H. Ravenswaaij en familie. — J. Millard. — H. F. Morbotter. — Kapitein P. J. E. Hartsteen en familie. — C. L. Schukking.

Advertentiën.

De eerste Israëliet in het Oostenrijksche leger.

Slot.

»Hierop begaf ik mij," ging de grijsaard voort »naar den plaats-kommandant en wilde mijn zoon te zijner beschikking stellen, opdat hij den keizer als soldaat zou dienen; deze wees mij echter af, dewijl het den Israëlieten niet geoorloofd is, onder de keizerlijke soldaten te dienen.

»Dit bedroefde mij zeer; ik weende, en bad en smeekte God, mijn hart te verligten. Toen verscheen mij een Engel Gods in den droom, en sprak tot mij:

»Simon, maak u op, en ga naar Weenen; ik zal u geleiden, u den weg toonen, dien gij bewandelen, de plaats, waar gij uw zoon offeren moet." Nu ben ik te Weenen en ben voornemens naar den keizer te gaan, om hem mijnen zoon van mij te doen aannemen, opdat ik gerust kunne sterven, en de vloek des Heeren niet op mijne kinderen ruste."

De vreemde heer had het verhaal van den Israëliet opmerkzaam aangehoord, en slechts met zeer veel moeite kon hij zijne verbazing daarover onderdrukken.

»Waar is uw zoon?" vroeg de heer. De grijsaard deed een slank jongeling van een gunstig voorkomen nader treden, die voor den vreemdeling eene buiging maakte. »Is het uwe begeerte, den keizer te dienen, ten strijde te trekken en uw leven op te offeren!"

De jongeling sprak: »God heeft mij tot den krijg bestemd; ik wil aan zijne roepstem gehoor geven, opdat zegen op het huis mijner ouders ruste."

»Kom dan morgen te 10 uren op den keizerlijken burgt," sprak de vreemde heer: »ik zal zorg dragen, dat gij den keizer spreken kunt; wend u slechts aan den slotbewaarder en noem uw naam: ik zelf zal voor u bij den keizer het woord voeren."

De vreemde heer verwijderde zich spoedig. De gasten zagen hem geruimen tijd na, en waren niet weinig verwonderd te zien, dat hij op de valbrug door een ieder gegroet werd. Hoe groot was echter de verbazing der bezoekers van het »Hugelmannsche koffijhuis, toen zij vernamen, dat de vreemde heer keizer Joseph II zelf geweest was; een bierbrouwer, die over de brug gekomen was, had het raadsel opgelost.

Het zal Israel welgaan," zeide men tot elkander, want wij hebben het zelven uit des keizers mond gehoord, dat hij de verlossing van Israel verlangt. God zegene zijne pogingen.

Den volgenden dag verschenen Simon en zijn zoon op den burgt, alwaar zij vriendelijk ontvangen en den keizer voorgesteld werden. Toen de grijsaard den keizer gewaar wer, sprak hij het gebed uit, den Israëliet bij het zien van zijn vorst voorgeschreven: »Geloofd zijt gij, Heer onze God, die den mensch van vleesch en bloed een deel van Uwe heerlijkheid verleend hebt."

»Is het dan uw onherroepelijke wil, dat uw zoon mij diene?" vroeg de keizer.

»Het is God wil," hernam Simon, »dien wij allen moeten gehoorzamen."

»Reeds lang heb ik het voornemen gekoesterd, de Israëlieten in mijn leger op te nemen, doch men zegt mij, dat dit tegen uwe leer is, en dat het u aan moed ontbreekt bij het hanteren der wapenen."

»Sire," zeide de Israëliet, »God beveelt ons, den koning te gehoorzamen, want de overheid bekleedt Gods plaats hier op aarde. Aan moed zal het den Israëliet niet ontbreken, wanneer gij hem vrij maakt; de slaaf heeft nog nooit het vertrouwen en het zelfbewustzijn van den vrijen man aan den dag gelegd; wie ten strijde trekt, moet weten, waarvoor hij zijn leven op het spel zet; — wanneer de Israëliet weet, dat de wet hem beschermt, zal hij haar ook met zijn bloed verdedigen; wilt gij dat de Israëliet u dapper, trouw en zelfopofferend in den strijd diene, laat hem dan een deel in de regten des burgers; laat hem een huis hebben, dat hij geroepen is te verdedigen."

»Uw zoon," hernam de keizer, »zal mij dienen; hij zal de eerste Israëlietische soldaat in Oostenrijk zijn, en ik zal een oog op hem houden; zijn naam zal Isaak Offerlamm zijn, en ik zal zorg dragen, dat hij vele kameraden van zijne belijdenis zal aantreffen."

VENDUTIE
op Maandag den 16 Januarij 1860,
Voor het Commissiehuis van
ABEELEN, DENNISON & Co.,
van Lijnwaden, Engelsche deur en Kastsloten, Zadels, waarlooze hoofdstellen, Spijkers, 100 vaten Harst, 100 picol Java Suiker, puike Boter, 200 doz. Holland's. Bier,
DJATIE HOUTEN BALKEN,
gesloopt koper, IJzer, Houtwerken, waaronder 200 dek deelen, afkomstig van het schip **Princes Sophia**, Ankers, Kettingen, 1 stel koperen scheeps pompen met toebehooren, een **Barkas**, enz. (93)

Vendutie
op Maandag en Dingsdag,
den 16 en 17 Januarij 1860,
wegens vertrek:
voor het woonhuis van den Heer
Aug. Schröder, *Koningsplein*,
door
CASSALETTE & Co.,
van diverse Europesche en andere
RIJTUIGEN,
6 spannen Wagenpaarden,
Een Perziaansch Schimmel Rijpaard, een Kinder Rijpaard,
ZESTIEN KOEIJEN MET KALVEREN.
WAGENTUIGEN, ZADELS,
eene groote collectie **Bloemen**
in potten, enz., enz.
VOORTS:
DESZELFS INBOEDEL,
bestaande uit:
Mahoniehouten Meubels, Spiegels en Schilderijen, Lampen, Porcelein- en Glaswerk, enz., enz.
Een zoo goed als nieuw **BILLARD,**
compleet.
EEN PIANO MÉCANIQUE
van A. Debain te Parijs.
Een en ander op Zondag den 15 te bezigtigen.
REGELING DER VENDUTIE.
Op *Maandag* de Wagens, Paarden en Meubelen, binnens huis.
Op *Dingsdag* de Koeijen, Bloemen, Keukengereedschap en het resteerende. (75)

VENDUTIE
wegens vertrek
te CHERIBON, op Maandag 16 Januarij 1860,
van een netten en goed onderhouden
INBOEDEL,
van den Heer **J. C. Botter,**
bestaande uit:
RIJTUIGEN,
Wagen- en Bendiepaarden,
Kasten, Schilderijen, Ledikanten, Spiegels, Hang- en Tafellampen, Zilver- en Pleetwerken, en wat verder te voorschijn zal worden gebragt door
(85) TH. VISSCHER VAN GAASBEEK.

Isaak Offerlamm diende den keizer trouw en dapper en vond den heldendood in den slag bij Belgrado. Toen de keizer in het legerbulletin den naam van den gesneuvelde las, kon hij eene diepe ontroering niet verbergen.

»Mijne heeren," dus sprak hij tot de generalen, die hem omringden, bidt God met mij, voor een gesneuvelden held, die reeds tot den soldatenstand gewijd was, alvorens hij geboren werd. Ik wil dat zijn bloed een gedenkteeken zij; er zal een schoone boom uit opschieten, de boom der *verdraagzaamheid*, waaronder eene in ballingschap levende natie, na eeuwen van kommervolle omzwervingen, het geluk van een vreedzaam burgerlijk leven moge terugvinden."

De generaals ontblootten het hoofd, en zonden met den keizer een gemeenschappelijk gebed op voor den eersten Israëlietischen krijgsman.

VENDUTIE
op Woensdag, den 18 Januarij 1860,
wegens vertrek:
ten huize van den Heer ***J. Jacobsen,***
op Kramat (voorbij paal 4) door
GEBRS. ROSELJE & CO.,
van een zeer netten, nog zoo goed als nieuwen
INBOEDEL,
bestaande uit:
EEN AMEUBLEMENT
voor Salon en een do. voor Boudoir,
diverse Canapés, Voltaires. Stoelen. diverse Kasten,
waaronder twee zeer fraaije
TOILETTEN-DUCHESSE,
Waschtafels, ronde Tafels, Consoles en Knapen, allen met marmeren bladen,
Etagères, Dames Bureau, etc.
Alles van massief mahonijhout en naar den laatsten smaak bewerkt.
Voorts:
Fraaije Spiegels, Schilderijen, Lampen, Pendules, drie paren groote **Japansche porceleinen Vazen,**
een uitmuntende
PIANO,
van *Pleyel,*
PORCELEIN, ZILVER-, PLEET- en CRISTALWERK.
enz.
Wijders:
1 MYLORD, 1 ALBERT
EN
EEN PALANQUIN,
(*alle deze Rijtuigen zijn bijna niet gebruikt*),
Vijf spannen perfecte Wagenpaarden, tuigen met pleet en zilver gemonteerd, Zadels, etc.
Op Zondag den 15den te bezigtigen. (84)

Vendutie
op Woensdag den 18 Januarij 1859,
voor de Pakhuizen van de Heeren
PANDEL & STIEHAUS,
door
CASSALETTE & Co.,
tot sluiting van rekening en zonder reserve
van de op de Vendutie van 30 December door tijdgebrek onverkocht gebleven Goederen, als:
Een factuur
ENGELSCHE IJZEREN LEDIKANTEN,
KRAMERIJEN, als:
KNOOPEN, KORALEN, SPEELGOED, BROCHES, SPELDEN, RINGEN,
Glaswerk, 10 dm. Lampballons,
restant van een factuur
ENGELSCHE TAFELLAMPEN,
Electro-plated Muurkandelaars, Lampkouzen,
eene groote hoeveelheid
KOUZEN en SOKKEN, BROEKENSTOF, TRICOT, LAKENS, BRODERIEN, FRANJES, en AGREMENT, BORDUURWOL, ZIJDEN en LINNEN ZAKDOEKEN, ZIJDEN DASSEN en, HANDSCHOENEN, etc.
VOORTS:
Zijden Robes, gebloemd Satijn, zijden Fluweel en dito Linten, Verlakt Leder, eene partij Scheepsvilt.
VERDER:
Groote en Kleine
Spiegels, Schilderijen,
ETAGÈRE VOORWERPEN,
Groepen, Naaidoosjes, Dames-Hoeden.
JOHN ALBERTY COGNAC EN CHAMPAGNE.
EN:
Zwarte zijde voor Jassen, Geruite en Effen Zijde voor Japonnen, Nagemaakte Bloemen.
enz. (92)

VENDUTIE
Dingsdag 17 Januarij 1860,
à 4°/o Vendu-salaris:
voor het Commissie-huis van
VAN SLOOTEN, MORGAN & CO,
van diverse
LIJNWADEN,
40 balen Adrianopel **roode Garen**, ongebleekte **Shirtings, Madapollams**, Adrianopel **roode Katoenen**, 80 balen Hollandsche **Goeniezakken,**
Ca. 500 picols
ZWEEDSCH IJZER,
en voor rekening van wien zulks zoude mogen aangaan,
1 gebroken Bezaansmast
en verdere **Rondhouten, Zeilen, geelblad-Koper** en **spijkers**, alles afkomstig van het alhier ter reede in avarij liggende Ned. schip JOHANNES ANTHONIUS, kapt. **Metz.** Voorts nog:
1 Sloep van 8 riemen,
etc. (88)

Op een nader te bepalen dag
zal te Bandong publiek verkocht worden:
HET HUIS EN ERF
aldaar gelegen,
toebehoorende aan den Heer **H. A. M. Brumsteede,** zijnde inmiddels mede uit de hand te koop.
Voor nadere informatiën adresseere men zich aan
J. ZENO VAN BULDEREN.
BANDONG, 8 *Januarij* 1860. (87

VERKOOP VAN EEN SCHIP.
Op een nader te bepalen dag, zal te **Soerabaija** worden verkocht:
Het Ned.-Ind. Brikschip
„HENRIETTE";
gebouwd in 1857 ladende plus minus **4500** picols (**123** gemeten Lasten) nieuw gekoperd in December ll. met 30 en 28 once metaal, Kopervast en voorzien van een volledige **Inventaris.**
Alhier dagelijks te bezigtigen.
Nadere informatiën bij
de Agenten
(71) SCHIMMELPENNINCK & Co.

Pas ontvangen:
MEEL IN BLIKKEN,
van de Maatsch. de Korenschoof,
zijnde
onvermengde Tarweblom,
fijnste kwaliteit 1859, zoo ook
een factuur geconcentreerde
WATER CHOCOLADE
in doosjes.
Chocolade de Voijage met Suiker
in doosjes.
„ „ **met Vanille** in pakjes.
„ „ **des Delices** „ „
„ „ **merk Cacaoboom** in pakjes.
POEDER CHOCOLADE
in stopfleschen.
(59) GEBRS. BEIJNON.

WISSELS OP AMSTERDAM,
bij de Oost-Indische Maatschappij van Administratie en Lijfrente (Kantoor Batavia).
(58)

No. 2 Cortado's,
No. 4, No. 5 Havanna
en alle andere soorten
SIGAREN.
van het jaar 1858.
bij
(57) ABEELEN, DENNISON EN Co.

De **Pangeran van Demak** verlangt een bekwamen

HUIS-ONDERWIJZER

voor zijne kinderen; kennis van de inlandsche talen is geen onmisbaar vereischte. Tot nadere informatie vervoege men zich in persoon of met gefrankeerde brieven bij den Heer *W. de Jong* te Samarang, of alhier bij

(53) H. A. DES AMORIE VAN DER HOEVEN.

Er wordt Gevraagd:

Tot waarneming van een Huishouden en tot gezellig verkeer van twee bejaarde lieden, eene **DAME** van middelbaren leeftijd en van fatsoenlijke afkomst doch zonder kinderen.

Degenen die hierop reflecteren, gelieven zich te wenden per *franco* brieven aan het Post-Kantoor te *Djocjocarta* onder letters A. Z. (45)

Op een gezonde plaats in de binnenlanden, WORDT GEVRAAGD:

EENE GOUVERNANTE,

tot opleiding van **drie kinderen** en het geven van onderwijs in de muziek (**PIANO**).

Informatiën te bekomen bij de boekhandelaren

(64) LANGE EN Co., *te Batavia.*

De Heer J. BERNH. BODEMAN heeft onze **Generale Procuratie.**

B. KOPERSMIT EN Co.

SOERABAIJA, 4 Januarij 1860. (79)

Gedurende de afwezigheid van den heer **Hester**, zal de ondergeteekende *zijne geneeskundige praktijk* waarnemen.

(44) STEENSTRA TOUSSAINT.

TE KOOP

voor

f 2000,--

Een zoo goed als

NIEUW BILLARD

uit de welbekende fabriek van Hunton & Co. Londen, met alle deszelfs kisten ter verzending, 48 queues en in allen deele compleet;

Lengte 12 voeten.

Breedte 6 „

tevens een fraai rond draaijende lamp met 6 lichten, Matten rondom de Tafel, Tafelkleed. Waterpas, een rond draaijend bord voor het markeren, een ander voor het poel spel, Borstels, in een woord met alle mogelijke vereischten voor een

Compleet Billard spel.

(56) ABELEN, DENNISON & Co.

TE KOOP

DE

WAGENVERHUURDERIJ

VAN

J. RENAUD.

(70) *Djambatan Borzodk.*

TE KOOP.

HET MARINE HOTEL,

met deszelfs Inventaris

EN

WAGENVERHUURDERIJ.

(65) H. LOUST.

WORDT TE KOOP **GEVRAAGD**

DE FRANSCHE

PARTITUUR

van Belisaire,

OPERA *van Donizetti.*

(41) VAN KINSBERGEN.

EEN

TE HUUR HUIS,

op het *Koningsplein*, hoek *Gang Scott*, met primo Februarij 1860 te aanvaarden.

Adres:

(95) W. L. VAN SLOOTEN.

APPARTEMENTEN

te huur,

gemeubileerd of ongemeubileerd

bij Mevrouw de Wed. C. J. BODEMAN, *op koningsplein tegenover de rijstloods.*

(50)

HOLLOWAY'S ZALF EN PILLEN.

In het regenachtige saizoen te Java is het ligchaamsgestel der Europeërs, verzwakt door de hitte, onderhevig aan allerlei soorten van rhumatieke ongesteldheden. De wonderbaarste genezingen van heupjicht, styve gewrichten, beroerten en andere pynlyke krankheden der beenderen, zenuwen en spieren zyn door Holloway's Zalf bewerkstelligd geworden. Inderdaad is de eenige Zalf, waarop men zich, in dusdanige gevallen, gerustelyk kan verlaten. De Pillen zyn even zoo wonderbaar. Beide behooren tegelykertyd gebruikt te worden, want de werking der Zalf wordt grootelyks bevorderd door de innemeng der Pillen. Men moet de Zalf goed inwryven op de zeere plaatsen en de Pillen innemen overeenkomstig de gedrukte voorschriften welke zich rondom elk doosje bevinden.

De prijzen dezer Zalf en Pillen zijn als volgt:

Doosjes Pillen à *f* 1.— *f* 3.— *f* 6.—

Potjes zalf à *f* 1.— *f* 3.— *f* 5.—

Te Batavia	bij S. B. van Kleeff & Co.
» Banjoemaas	» M. S. Cheriman.
» Poerworedjo	» F. Neumann.
» Soeracarta	» W. Veldman.
» Djocjocarta	» Buijn & Co.
» Salatiga	» F. Kruthoffer.
» Tagal	» Wed. Dort.
» Cheribon	» W. Galistan.
» Cheribon	» M. Blok.
» Samarang	» H. L. de Lyon, de Groot, Kolff & Co. en bij

de hoofdagenten Soesman & Co. (96)

Ontvangen,

zeer doelmatige

BOOMPORTEFEUILLES,

Wissel- en Rekening Portefeuilles, Portemonnaies,

Memorandas, Perlamoeren Notitieboekjes, Port Crayon, Port Plumes, Vouwbeenen, etc. etc.

Alles keurig bewerkt zeer geschikt tot Cadeaux.

(82) H. M. VAN DORP.

Batavia, 1860.

BIJ WEYERMANS & Co.

TE PASOEROEAN,

is van de Pers gekomen en bij alle Boekhandelaren op *Java* verkrijgbaar gesteld:

KRUIDKUNDIG WOORDENBOEKJE

en

VERKLARING VAN BOTANISCHE TERMEN

tot

handleiding bij het gebruik van de

FLORA INDIAE BATAVAE.

Prijs f 2.—

franco per post 2. (69)

Debiteuren en Crediteuren in den boedel van wijlen den inlander ***Moedjeran Bin Djachman***, worden verzocht binnen eene maand betalingen of aangifte te doen aan den *Executeur Testamentair.*

MOHAMAD BASSAN.

den 11 Januarij. (89)

Librairie de H. M. van Dorp, Batavia.

Reçu:

une belle collection de

LIVRES ILLUSTRÉS,

Albums, Albums de Musique,

avec magnifique *relûre* et *dorure*,

Petites Misères de la vie humaine.

Oeuvres complètes de *Beranger.*

Galerie des femmes célèbres.

Laurent Histoire de Napoléon.

Oeuvres de *Molière*, *Racine*, *Corneille.*

Les Etoiles du Mondes.

La femme jugée par les grands écrivains des deux sexes.

Histoire du *Chevallier des Faublas.*

Perles et Parures, Fables de Florian et de **Lafontaine, Saintine Picciola, Robinson Crusoe, Telemaque, Janin la Normandie, Janin la Bretagne, Galerie de Versailles,** Les *femmes de Walter Scott,*

Voltaire. Rousseau, Lamartine, Victor Hugo

Oeuvres choisies de Gavarni.

Grande Varieté de livres pour la Jeunesse, avec de belles GRAVURES, ABECEDAIRES, etc. (81)

P. WEILAND'S

Groot Nederlandsch Taalkundig Woordenboek, uitgave 1859, in een deel compleet gebonden in Engelsch Prachtband. . . . . *f* 16.—

Dit werk heeft denzelfden inhoud vermeerderd en verbeterd der vroegere uitgaven in vier Deelen, in Indië en algemeen gezocht.

Weiland's Kunstwoordenboek, 3de uitgave. . . . . » 14.—

Weiland's Handwoordenboek der spelling van de Hollandsche taal. . . . » 10.—

Kramers Kunstwoordenboek, geb. . » 15.—

Bomhoff. Nieuw groot woordenboek der Nederduitsche taal. . . . » 20.—

Voorhanden

(91) te *Batavia* bij G. KOLFF EN Co.

» *Samarang* » de GROOT, KOLFF EN Co.

VERTREKDAGEN

DER

STOOMBOOT OENARANG,

kapt. S. VAN HULSTIJN.

WIND EN WEER ZULKS TOELATENDE

Van BATAVIA naar SAMARANG en SOERABAIJA, 18e. Januarij en 2e. Februarij.

Van SAMARANG naar SOERABAIJA, 6e. en 21e. Januarij en 5e. Februarij.

Van SOERABAIJA naar SAMARANG en BATAVIA, 10e. en 25 Januarij.

Van SAMARANG naar BATAVIA, 12e. en 27e. Januarij.

Informatiën bij *de Agenten*

LANDBERG, BEZOET DE BIE & Co.

Batavia, 28 December 1859. (76)

Het Stoomschip Macassar.

Kapitein ***Bosch.***

Zal den **14** dezer naar **Muntok, Riouw** en **Singapore** vertrekken.

Het Stoomschip BATAVIA.

Kapitein ***Neijts.***

Zal 24 uren na aankomst der verwacht wordende LANDMAIL naar **Samarang, Soerabaja, Makassar, Timor Koepang, Delhi** en de **Molukkos** vertrekken.

Nadere inlichtingen te bekomen bij

W. CORES DE VRIES.

BATAVIA, den 7 Januarij 1860. (75)

GELEGENHEDEN

NAAR NEDERLAND

met schepen der Heeren

A. VAN HOBOKEN & ZONEN.

Aanwezig in Indië:

BOTTERDAM, Kapt. Poort vertrekkende van Batavia

CORTGENE, „ Dunlop omstreeks medio Februarij.

TWEE ANTHONIJS, Kapt. van Rijn van Alkemade, idem tegen medio Maart,

De ZEPHIR, Kapt. de Vries, vertrek nog onbepaald,

nog worden verwacht:

De TRITON, Kapt. Adriaans, welke vóór de laatste helft April alhier

„ JASON, „ van Buren, uit Holland zeilklaar waren.

„ MEDEA, Kapt. Lourens,

Aan boord van elk dezer schepen bevinden zich een geëxamineerd GENEESHEER en eene melkgevende Hollandsche Koe.

Adres bij REYNST & VINJU, *te Batavia.*

(74) ANEMAET & Co., *te Soerabaija.*

VRACHT EN PASSAGE

naar **Samarang** en **Soerabaija,** wordt aangeboden met de brik **HENRIETTE,** kapitein **Chevallier**, om binnen kort te vertrekken.

Adres bij

(72) SCHERMBEEKPENNINCK.

EERSTE BIJVOEGSEL
behoorende bij den
JAVA-BODE,
van Woensdag, 11 Januarij 1860, N°. 3.

BESCHOUWINGEN EN OPMERKINGEN over de Staatsaangelegenheden der Nederlandsche Bezittingen in Oost-Indië.

(*Vervolg.*)

De derde klasse der inheemsche bevolking op Java, de Priesters, genoot onder het bestuur der inlandsche vorsten eene hooge mate van aanzien en vele voorregten. Die priesters oefenden daardoor gezag en invloed op het beheer der staatszaken uit, bijzonder streelend voor hun geestelijken trots en niet minder voordeelig voor hun eigenbelang.

Dit priesterlijk gezag, dat voor het algemeen welzijn van Java niet anders als schadelijk moet worden aangemerkt, werd naar gelang der uitbreiding van het Europeesch gezag over het eiland van lieverlede beperkt en de nadeelige invloed, die het op den volksgeest uitoefende, beteugeld en aan banden gelegd. Gemakkelijk valt hieruit af te leiden en kan het zelfs als zeker worden aangenomen, dat voor deze klasse ons beheer over Java noch aangenaam noch welgevallig zijn kan, niettegenstaande de priesterstand aldaar ook thans nog vele voorregten geniet.

De uitoefening der Mahomedaansche godsdienst was onder ons beheer ten allen tijde over de geheele uitgestrektheid van ons gebied in Indie vrij en onbelemmerd. In sommige gedeelten van Java zijn ten behoeve der priesters een aanzienlijk getal dessa's met hare bevolking vrij van alle belastingen afgestaan, terwijl hun teveus het regt wordt toegekend tot het geven van onderrigt in de leer van Mahomed, waarvoor op het eiland een groot getal seminariums (Pe-santri-an) wordt gevonden, die door de jonge lieden druk bezocht worden.

Het tegenwoordig gedrag der priesters is in schijn zeer rustig, en sedert hunne levendige bemoeijenis in den laatsten Javaanschen oorlog, hebben zij geen openbare blijken van meldenswaardige beweging gegeven.

Eene reeks van volksberoerten op Java heeft ons echter genoegzaam geleerd, hoe weinig wij ons op de goede gezindheid dier volksklasse mogen verlaten, en den grooten invloed, dien zij op de bevolking van Java kan uitoefenen. Het is mij uit dien hoofde nuttig voorgekomen, hier de oorzaken aan te wijzen, waardoor die priesters gezag over de bevolking verkrijgen, en de middelen aan te toonen, om hun schadelijke magt nog meer te beteugelen. Een veeljarige en genoegzame omgang met de inlanders van verschillende standen en beroepen in Nederlandsch-Indie heeft mij de volle overtuiging geschonken, dat de bewoners van den Indischen Archipel in het algemeen en die van Java in het bijzonder, de godgeleerdheid voor de eenige wetenschap houden, waarnaar een redelijk wezen streven moet, als makende den mensch gelukkig op aarde en zalig na dit leven. Ieder Mahomedaan brandt derhalve van verlangen, om deze, zijn tijdelijke en eeuwige belangen zooveel goeds en heils belovende wetenschap magtig te worden, terwijl hij, die daarin het meest geoefend is, ook den meesten ingang bij hen vindt en als het volmaaktste wezen onder hen wordt aangemerkt. De onderwijzers in de leer van Mahomed worden *Goeroes* genaamd en de leerlingen *Moerids*. Een moerid, die door de kennis van den koran of beter gezegd door het leeren opdreunen van zijn inhoud in de Arabische taal, zonder er, evenmin als gemeenlijk zijn leermeester, iets van te begrijpen, den weg tot wijsheid en gelukzaligheid van zijn goeroe geleerd heeft, acht zich verpligt en is als het ware gebonden, steeds naar den raad en de voorschriften van dien goeroe te handelen, niet alleen uit verschuldigden eerbied en erkentelijkheid, maar ook uit vrees van anders handelende, die zalige voorregten te zullen verbeuren, welke hij volgens het onderrigt, dat hij genoten heeft, slechts door eene stipte gehoorzaamheid op aarde in den hemel zal verwerven.

De leerling, door dien krachtigen band des geloofs aan zijn goeroe gehecht, geraakt eindelijk, naar mate de hem door zijn leermeester ingeprente denkbeelden der hemelsche gelukzaligheid dieper wortels in zijne onkundige, door geen ander zedelijk onderwijs voorbereide begrippen geschoten hebben, aan het dweepen, en blindelings onderwerpt hij zich ten laatste aan den wil van den goeroe, die hem dan ook, zonder de minste tegenspraak, zoowel ten goede als ten kwade kan leiden en de grootste gevaren doen tarten. Deze goeroes zijn gewoonlijk lieden, die door het doen eener bedevaart naar het graf van Mahomed als Hadjis het priesterlijk gewaad aannemen en zonder eenig voorafgaand onderzoek zich geregtigd achten, die waardigheid te aanvaarden, of gewone inlanders, die door hunne studien en de kennis van den koran den roep hunner geleerdheid van zich hebben doen uitgaan. Zij zijn de zoogenaamde eenige uitleggers der voor hunne geloofsgenooten zoo duistere leer van Mohamed en zij bedienen [illegible] niet slechts van de godgeleerdheid, om hunne leerlingen aan zich te verbinden, maar ook van onderrigt in de bovennatuurkunde, zoowel tot het gelukkig doen [illegible] der ondernemingen van hunne leerlingen in den [illegible], handel als anderzins, als om hen in den [illegible] onkwetsbaar en onoverwinnelijk te maken, waartoe [illegible] Djimats (talismans) uitreiken, die bij de Inlanders [illegible] Indischen Archipel een onbepaald geloof en [illegible] opwekken, zoodanig zelfs dat zij daarmede [illegible] den dood onverschokken te gemoet gaan.

Deze omstandigheden, [illegible] met het ontzag, dat de priesters door schijnheilige [illegible] ingetogenheid, zedig gedrag en welsprekendheid weten te boezemen, de laatste echter meestal bestaande in mystieke voor hunne toehoorders onbegrijpelijke uitdrukkingen, werken als toovermiddelen op den geest des leerlings, die bijgeloof en onkunde met de moedermelk ingezogen heeft, en brengen bij hem eene zinsverbijstering te weeg, waardoor hij zijn meester als een wonder van geleerdheid en als den waren mentor beschouwt, zonder wien hij geen geluk op aarde kan genieten.

Hierin moet dan ook de voornaamste oorzaak van het ontstaan en de uitbreiding van den priesterlijken invloed op Java, die de bijzondere aandacht van ons bestuur overwaardig is, gezocht worden, dewijl de priesters zich daardoor steeds in staat gesteld zien, hunne inzigten en belangen over den geheelen Archipel te doen gelden, en bijzonderlijk op Java, door het op dat eiland onder de jongelieden bestaand gebruik, om als bedevaartgangers bedelend te reizen, de lessen in al de op hun weg gelegen seminariums bij te wonen, waardoor een gemeenschap tusschen de geestelijken van verschillende oorden wordt onderhouden, die moeijelijk valt uit te roeijen.

Ik heb dusdanige jongelieden uit de westelijke residentie van Java, Bantam, in een der oostelijke Madioen aangetroffen. De Mahomedaansche priesterstand is derhalve, mijns inziens, de grootste geheime vijand van het Europeesch gezag in Indie, niet zoozeer gelijk velen vermeenen, uithoofde van het verschil van geloofsbegrippen, als wel, omdat wij hun dat gezag niet kunnen en niet mogen toekennen, waarop zij vermeenen, zoowel ten gevolge van den eerbied, dien de bevolking hun toedraagt, als om hun groot gewigt in de maatschappij als godgeleerden, aanspraak te kunnen maken. Zij blijven derhalve ook nooit in gebreke, van iedere voorkomende gelegenheid gebruik te maken, om onder den dekmantel van ingetogenheid hunne heerschzucht bot te vieren, en door de aangetoonde middelen zich te verzekeren van den eerbied der bevolking, waarop zij naar hun gevoelen als handhavers van Gods wetten op aarde een billijk regt bezitten. — Vrij algemeen is het denkbeeld, dat de priesters op Java door fanatismus gedreven, tot buitensporigheden overslaan. Dit moge met enkele dweepers onder hen wel het geval wezen, doch ik houd mij overtuigd, dat in het algemeen eerzucht en eigenbelang de bronnen hunner voornaamste handelingen zijn. De ondervinding heeft mij geleerd, dat zij, met uitzondering tot verraad jegens hunne goeroes, om deze bij hen voorheerschende hartstogten te kunnen bevredigen, tot alles te bewegen zijn. — Het is door en naar de kennis dier vrij algemeen heerschende gemoedsgesteldheid onder den priesterstand op Java, dat de middelen opgespoord en aangewend moeten worden, om die volksklasse voor het bestuur onschadelijk te maken, waartoe mij als dienstig is voorgekomen.

1e. Het getal benoodigde priesters voor de geregelde uitoefening der Mahomedaansche godsdienst op Java te doen opnemen en het personeel daarvoor af te zonderen, onder uitreiking van door de eerste plaatselijke en inlandsche autoriteiten geteekende acten van aanstelling, waarin tevens zullen moeten worden bekend gesteld, de magt, bevoegdheid en geldelijke voordeelen, die volgens de Mahomedaansche instellingen aan iedere geestelijke betrekking verbonden zijn.

2e. In iedere residentie door het Gouvernement een of meer Pangoeloes te benoemen, die onder het genot van een zeker en bepaald inkomen, de bevoegde uitleggers der Mahomedaansche wetten en straffen zullen zijn, en de eeden bij de landraden moeten afnemen.

Dienstig zal het zijn, hiertoe steeds de meeste invloed hebbende priesters in iedere residentie te kiezen, daar de ondervinding mij geleerd heeft, dat onder hen veel naijver en ontevredenheid geboren wordt, wanneer zij daarin voorbij gegaan worden. De hoofdpangoeloes zullen behouden eene onmiddelijke ondergeschiktheid aan de regenten, moeten worden belast met het toezigt over alle geestelijke inrigtingen en instellingen hunner respectieve pangoeloeschappen, en ten minste eens in de maand den regenten en deze den resident bekend maken met den staat der eeredienst en alle voorgevallene geestelijke zaken, als mede zoodanige voorstellen doen, die voor de zedelijke verbetering der bevolking noodig mogten zijn. Die hoofdpengoeloes zullen met hunne ondergeschikte katibs en moedins moeten zorgen, dat geene andere priesters of personen zich eenig gezag over de uitoefening der eeredienst of het openbaar onderwijs aanmatigen, dan de zoodanigen, die daartoe speciaal door het bestuur zijn aangesteld, terwijl het rondtrekken der zoogenaamde orang meng-adji of pelgrims, die het gansche eiland al bedelend in ledigheid afloopen, zooveel mogelijk door het oprigten van plaatselijke scholen of anderzins moet worden tegengegaan.

Het plaatselijk bestuur zal mede door alle gepaste middelen moeten waken, dat personen, die als Hadjis van eene bedevaart naar Mekka terug keeren, dadelijk weder hun vroeger beroep of handwerk aanvatten en voortzetten, of wel voldoende zekerheid stellen voor de wijze van hun bestaan, ten einde hun onderhoud niet kome ten laste der bevolking of zij, aan ledigang overgegeven, nuttelooze leden worden van den staat, zoo als gewoonlijk met hen het geval is. Die personen toch verbeelden zich door hun godsdienstigen togt een zedelijk overwigt op hunne landgenooten te hebben verworven, onttrekken zich geheel aan den arbeid en laten de gemeente voor hun onderhoud zorgen, terwijl zij met den titel van Toewan Hadji" pralen, misbruik maken van het bijgeloof der Javanen, en hun voordeel zoeken door het uitreiken van Djimats, die zij voorgeven uit het Heilige land te hebben medegebragt, waardoor zij zich een aanhang weten te verschaffen en zich bij alle volksberoeringen op Java als zeer gevaarlijke vijanden doen kennen. Vooral in deze dagen, nu het fanatismus bijna in den geheelen Islam zoo sterk gespannen is, kan het wel noodzakelijk geacht worden, een waakzaam oog op die Hadjis te houden, en de bedevaart naar Mekka zoo veel mogelijk te belemmeren. Vroeger moesten zij, die zich derwaarts wilden begeven, eene zekere voor een Javaan vrij groote som aan den lande betalen, voor een pas, welke maatregel velen reeds verhinderde dat voornemen ten uitvoer te brengen. Die maatregel is echter ingetrokken, doch zijne wederuitvoering, alsmede het vergen, dat door de vertrekkende een som van ten minste *f* 3 tot 500 in 's lands kas wordt gestort, om in het onderhoud der hunnen, gedurende hunne afwezigheid gewoonlijk gebrek lijdende te voorzien, beschouw ik als zeer doelmatige middelen, om velen te beletten, die reis te ondernemen, en daardoor onnutte en lastige leden van den staat te worden.

Men zou hierop kunnen beweren, dat deze maatregelen den schijn zouden hebben eener bemoeijenis van het Gouvernement met de geestelijke instellingen en het onderwijs der jeugd onder de Mahomedanen, strijdig met zijne aangenomene beginselen, maar daar tegen valt ook aan te voeren, dat bijaldien zij al strijdig met onze beginselen mogten zijn, zij toch geen tegenstrijdigheden bevatten ten opzigte der betrokkene godsdienst en der begrippen van de Mahomedanen, en dat juist onze onverschilligheid omtrent deze bemoeijenis vele weldenkendenden onder hen ongevallig is en door hen als eene minachting van onze zijde voor hunne eeredienst wordt aangemerkt. Door goede regelen den schadelijken invloed van den priesterstand zoodanig te beperken, dat zijn aanwezen geene nadeelige gevolgen voor ons staatkundig belang op dit eiland heeft, is ten volle geoorloofd, daar het onbetwistbaar is, dat er eene zekere verhouding en regeling tusschen godsdienst en staat moet bestaan. (*Wordt vervolgd.*)

TELEGRAM.

Singapore 10 Jan. 4 uren 6 minuten namiddag.

Het stoomschip *Batavia* vertrekt morgen ochtend 8 uur met de mail van hier.

BATAVIA.

In den morgen van den 7den Januarij 1860 is Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal en gevolg van *Buitenzorg* alhier aangekomen.

— Berigten omtrent treurige gebeurtenissen te Bandjermassing voorgevallen, met het stoomschip *Menado* te Soerabaija aangebragt en van daar naar hier per Telegraaf medegedeeld, zijn gisteren morgen bij de aankomst van het stoomschip *Makassar* van Bandjermassing meer omstandig bekend geworden, en zijn wij in staat het volgende medetedeelen.

Den 22 December jl., is de kruisboot No. 34, die gestationeerd lag op de Mapoeas rivier, des nachts om 1u. door de opstandelingen overvallen en na een kort gevecht genomen.

Vier der opvarenden zijn gewond en zijn het 3 ponds kanon en verdere wapens, kogels en kruid in handen van den vijand gevallen.

Men heeft de kruisprauw vervolgens laten drijven, waarop de opvarenden, die na voor de overmagt te hebben moeten bukken, over boord waren gesprongen en gevlugt, weder naar boord zwommen, en vervolgens met de kruisboot naar Bandjermassing terugkeerden en daar behouden aankwamen.

Dit treurig ongeval werd weinige dagen later door eene verschrikkelijke en gelukkig in de Ind. geschiedenis van het krijgswezen tot toen nog niet bekende gebeurtenis gevolgd.

Z. M. Stoomschip *Onrust* werd met eene zending naar Teweh belast en had zich tot dat doel aan boord ingescheept de 1e luitenant der infanterie Bangert, Wr. Civiel Gezaghebber van Marabahan. Op de plaats van bestemming aangekomen, werden verschillende hoofden door den luitenant Bangert opgeroepen. Ten gevolge van dien kwam tot het houden eener conferentie des morgens 10u van den 26 December aan boord de steeds als goed gezinde bekend staande Tommongong Soera Pati, vergezeld van zijn zoontje, welke na afloop der conferentie zeer vriendschappelijk de *Onrust* weder verliet.

Hadji Mohamad Taip, een door het bestuur van Bandjermassing vertrouwd persoon, die met de *Onrust* was medegegaan, bevond zich tijdens de conferentie aan den wal en had den Tommongong Soera Pati de *Onrust* zien verlaten.

Om 12u op den middag van den zelfden dag hoorde deze Hadji Mohamad Taip geweerschoten vallen, en haastte zich naar den oever der rivier, om tezien waar geschoten werd.

Aan den oever gekomen, zag hij één praauw op zijde van de *Onrust*, en tevens bemerkte hij dat onmiddelijk een groot aantal praauwen volgden, welke allen de *Onrust* vijandig aanvielen.

Om 1 uur hield het vuren op, een gevolg van de groote overmagt van den vijand, waarvan officieren en de equipagie de slagtoffers waren geworden.

Nadat men de *Onrust* had geplunderd, deed men dezer stoomer zinken, hetwelk om 3u na den middag plaats vond.

Toen het schip weg zonk, vertoonden zich 3 Europesche matrozen, die zich waarschijnlijk in een of ander gedeelte van het schip hadden verborgen, gewapend met pistolen, welke zij op den vijand afvuurden en daarna trachtten door zwemmen hun leven te redden, waarin zij niet mogten slagen, daar zij op eene wreedaardige wijze werden vermoord.

Het aantal opstandelingen, die aan den aanval en de verovering van de Onrust deelnamen bestond uit 500 à 600 man, meest allen Daijakkers, van verschillende stammen.

De aanval moet zoo spoedig, onverwacht en verraderlijk hebben plaats gevonden, dat er geen gelegenheid moet hebben bestaan, om zich met het geschut te verdedigen; althans heeft Mohamad Taip geen kanonschoten gehoord.

Hadji Mohamad Taip is de eenige persoon, van hen, die met de Onrust vertrokken in leven is gebleven, en bij zijne terugkomst te Bandjermassing het vorenstaande heeft medegedeeld.

De slagtoffers van dezen verraderlijken aanval zijn,
luit. ter zee 1 kl. J. C. H. van de Velde, kommandant,
luit. ter zee 2 kl. jhr. van Pestel 1e. officier,
luit. ter zee 2 kl. Braam,
luit. ter zee 2 kl. van den Kap,
off. van gezondheid 3 kl. Dilg,
klerk wd. administrateur Waldeck,
1e. luit. der inf. Bangert,

zoomede de geheele Europesche en Inlandsche equipagie, bestaande uit omstreeks 50 personen.

Men zegt dat bij het vertrek der stoomschepen *Makassar* en *Menado* het berigt werd ontvangen, dat de stoomsleper *Kapitein van Os*, waar aan boord zich 25 gewapende militairen bevonden, ook door de opstandelingen is aangevallen, dat de equipagie en militairen zich manmoedig verdedigden, doch voor de overmagt hebben moeten wijken.

Wij zijn helaas al veel te spoedig in de gelegenheid, om al het ongeriefelijke te ondervinden van den onlangs ingevoerden maatregel, om de officieele Javasche Courant een dag later te doen verschijnen, gelijktijdig en in concurrentie met de partikuliere bladen. Vroeger toch waren wij in staat, om dergelijke ontvangen tijdingen te kunnen vergelijken met de officieele, en de eerste naar behooren te wijzigen en van onjuistheden te vrijwaren. En ofschoon wij thans gerustelijk durven instaan voor de naauwkeurigheid onzer mededeeling, konden wij even goed uit losse geruchten geput hebben, die niet altijd vrij van overdrijving zijn. En dit zou ons thans te hinderlijker zijn geweest, daar deze zelfde courant de eerste berigten naar Europa overbrengt.

Wij kunnen den wensch niet onderdrukken, dat het Gouvernement nog terug kome van eene verordening, die werkelijk meer nadeel doet aan het algemeen dan aan de concurrerende bladen.

— Den 9den dezer arriveerde alhier een detachement suppletietroepen, den 8sten hier per *Zephyr* op de reede aangekomen. Het detachement is 109 onderofficieren en manschappen sterk, waarvan een man aan boord is overleden. De troepen stonden onder bevel van den majoor van Ketwich; de medegeleiders waren de 2de luitenants der infanterie Albrecht, sen., Albrecht, jun. en Engelhard, de 2de luitenant der genie Tallot, en de officieren van gezondheid 3de klasse Gennering, Steep en Nathan.

Wij kunnen niet nalaten het gouvernement bij deze opmerkzaam te maken op de hoogst gebrekkige wijze van ontscheping. Des voormiddags is het detachement in de praauwen gegaan, en eerst des avonds te 7 uren kwamen de manschappen aan wal, na gedurende meer dan een halven dag in de open praauwen te hebben rondgedreven, wijl deze door den fellen wind de rivier niet konden binnenkomen. Daarop zijn de soldaten naar Weltevreden gemarcheerd, waar zij niet eens kleederen vonden, om zich te verschoonen. Op het oogenblik, dat wij dit schrijven, den 10den, te 9 uren voormiddags, zijn nog de goederen der manschappen niet aan wal. Deze zijn geëscorteerd door zes man, die derhalve volle vier en twintig uren zonder voedsel in de praauwen hebben doorgebragt.

't Is niet de eerste maal, dat dergelijke dingen gebeuren. Toen voor eenigen tijd het detachement van Palembang is teruggekomen, kwam een gedeelte der troepen 's avonds te 7 uren, het andere 's nachts te 12 uren aan wal, na tot aan den buik door het water gewaad te hebben.

Wij vermeenen, dat men dit gemakkelijk zou kunnen verhelpen, door de *Bennett*, die toch tot niets anders dient, dan tot de hoogst gewigtige communicatie tusschen 't eiland Onrust, het wachtschip en het havendepartement, te gebruiken, om troepen van de reede te halen. Wij gelooven, dat een dergelijke wijze van aan wal komen zeer ontmoedigend werkt op den nieuw aangekomen soldaat, en ongunstig op de werving in het moederland, daar zulk een ontvangst in Indie niets uitlokkends aanbiedt voor den Nederlandschen krijgsman, om daarvoor zijn vaderland en vrienden te verlaten.

— Ll. Zaturdag-avond werd de algemeene vergadering der militaire societeit Concordia gehouden. Uit het bij die gelegenheid ter tafel gebragte verslag bleek, dat de societeit in het geheel 278 leden telde, nl. 112 officieren van de landmagt, 6 van de zeemagt en 160 ambtenaren en partikulieren.

Om te voorzien in de behoefte, dat de europesche tijdingen zoo spoedig mogelijk bekend werden, heeft de societeit besloten, de voornaamste in Europa uitgegeven wordende nieuwsbladen, tijdschriften, enz. regtstreeks uit Nederland te doen ontbieden, welk besluit alreede ten uitvoer is gelegd.

Door de ijverige bemoeijingen der directie van genoemde societeit, gesteund door de welwillende medewerking van het gouvernement, zijn er verschillende verbeteringen en verfraaijingen aan de societeit aangebragt, zooals het beleggen der groote zaal met een marmeren vloer, het vernieuwen van het meubilair, het aanschaffen van kroonen, beelden, enz.

De directie heeft tevens het plan gevormd, om door de herschepping van het voor 't gebouw gelegen terrein in een tuin, waarin een ijzeren koepel, bestemd voor het muziekkorps, zal geplaatst worden, der Bataviasche dames de gelegenheid te verschaffen tot het aanhooren der muziek.

Wij hopen, dat het der directie moge gelukken, dit plan te verwezenlijken, en wij wenschen der societeit bij voortduring den meest mogelijken bloei toe.

— Sedert in den loop der vorige maand de oude duiten te Batavia uit de circulatie zijn verdwenen en het nieuwe muntstelsel metterdaad geheel is ingevoerd, hebben de vleeschhouwers goedgevonden, het door hen geslagte rundvleesch met niet minder dan 20 pr. ct. te verhoogen, daarbij behendig gebruik makende van het hier onder het algemeen verspreide denkbeeld, dat door de verdeeling van den zilveren gulden in honderd stukken koper, in stede van in honderd en twintig, gelijk onder het vroegere stelsel het geval was, de prijzen der eerste levensbehoeften noodwendig ook 20 pr. ct. in prijs zouden moeten stijgen. Het zal wel onnoodig zijn, het verkeerde van deze stelling hier te betoogen; het verlichte gedeelte van het Bataviasche publiek, waaraan de eerste beginselen van staathuishoudkunde niet kunnen geacht worden vreemd te zijn, zal zich door deze paradox niet laten bedriegen, doch het geen misschien minder bekend is, is dit, dat de vleeschhouwers geene bevoegdheid hebben, om de prijzen van het door hen geslagte vleesch zoo maar naar goedvinden te verhoogen en dat de ingezetenen dezer hoofdplaats niet gehouden zijn, zich op die wijze de wet laten stellen. Artikel 19 toch van de voorwaarden voor de pacht van het slagten van rundvee, buffels, hertebeesten, schapen en geiten te Batavia, opgenomen in het staatsblad van 1829 no. 112, zegt: »De vleeschhouwers zullen het rund- en buffelvleesch niet hooger mogen verkoopen, dan voor die prijzen, welke alle maanden door het plaatselijk bestuur zullen worden bepaald, en aan de gemeente bekend gemaakt. Zij zullen ook het vleesch voorts niet bij het stuk, maar bij het gewigt moeten verkoopen, op verbeurte eener boete, in beide gevallen, gelijkstandig aan de dubbele waarde aan het alzoo verkochte vleesch."

In de door de slagters van rundvleesch in hunne rekeningen uitgeschreven prijsverhooging is het plaatselijk bestuur niet gekend, zij is dus geheel willekeurig; zij die zich die prijsverhooging laten welgevallen, mogen over de toenemende duurte der eerste levensbehoeften in stilte zuchten, maar hebben geen regt tot klagen. Maar niet alleen is die handelwijze der slagers onwettig, ze is bovendien onbillijk, daar het van algemeene bekendheid is, dat, door de groote uitbreiding, welke de veefokkerij en vooral de veeweiderij in de laatste jaren ondergaan heeft, de prijzen van het slagtvee gedaald zijn. Het publiek zal dus wel doen tegen dezen maatregel der vleeschhouwers te protesteren, ten einde niet door stil te zwijgen en te betalen het gevoelen ook in de praktijk veld te laten winnen, dat het gouvernement door de intrekking der koperen duiten van 120 in den gulden, alles 20 pr. ct. duurder gemaakt heeft.

—In ons vorig no. hebben wij over den prijs gesproken, dien een engelsche boot vroeg, om de m il van Singapore naar hier te brengen. Ter verduidelijking hiervan deelt men ons mede, dat er op dien oogenblik geen gouvernementsboot was, en dat de partikuliere boot, welke dien eisch deed, de volgende uitgaven zou hebben.

100 ton kolen.	$ 1500.
²/₃ passage-geld voor den kapt.	$ 2000.
	$ 3500.

Dit van de gevraagde $ 4000 afgetrokken, leverde dus slechts een winst op van $ 500.—

BATAVIA. In de vergadering der Natuurkundige Vereeniging in *Nederlandsch-Indie*, gehouden den 22sten Dec. jl., zijn benoemd tot het gewoon lidmaatschap der Vereeniging de heeren *J. P. Ermeling*, *J. C. Wilsen*, *P. M. van Laren*, *P. B. de Bruijn van Rosenberg* en *N. G. Boekholtz*.

— Uit de verhooren, afgenomen gedurende het jaar 1858 aan personen, die na soms acht à tien jaren onder zeeroovers te hebben geleefd, op de eene of andere wijze in *Nederlandsch-Indie* aan hunne handen zijn ontsnapt, blijken weder eenige wetenswaardige bijzonderheden omtrent laatstgenoemden. Vermoedelijk hebben dezen zich in de maand Mei van bedoeld jaar in de straat *Saleh* en in de maand Junij op de Z. O. kust van *Sumatra* opgehouden: verder kwamen zij voornamelijk op de noordkust van *Borneo* en in de omgeving van het eiland *Floris* voor. Opmerkelijk is, dat eene vloot van zeven Balanginische rooverspraauwen, welke jaarlijks van het eiland *Simoenoer*, nabij *Solok* gelegen, in zee steekt, eene eigene roode vlag voert. Het ontzag dezer roovers voor hadjis heeft tot tweemalen toe door hen gevangene personen, welke bleken hadji's te zijn of met hadji's in betrekking te staan, de vrijheid doen terug erlangen. Zelfs gaven zij aan dezen eene geele seinvlag mede, welke zij in het vervolg, door roovers nagezeten wordende, driemalen moesten op en nederhalen, om gerust hun weg te vervolgen.

Maandelijks of anders bij de geringste tijding van het aanwezen van zeeroovers hebben in 1858 de stoomschepen der stations *Ternate*, *Menado* en *Makassar* de als onveilig bekende vaarwaters bekruist, maar nimmer zeeroovers mogen ontmoeten. De schoenerbrikken van het station *Makassar*, die elkaar telkens te *Kostei* aflosten, en aanhoudend de straat bekruisten, waren niet gelukkiger. Slechts aan de *Merapi* is het gelukt in het begin van April tusschen de *Naloena* eilanden eene rooververvloot van zeven praauwen te ontmoeten en met grooten afbreuk te verjagen. Deze van de *Solo*-groep afkomstige vloot had haren weg naar den Indischen archipel benoorden *Borneo* gekozen en hield zich meer dan eene maand op de noorkust van dat eiland al roovende op. De *Celebes* had haar volgens aanwijzingen, uit *Serawak* ontvangen, te vergeefs gezocht.

Het schijnt, dat de rooverstogten, die jaarlijks van *Balangini* en de *Taweh-Taweh* eilanden naar den Indischen archipel worden ondernomen, in 1858 eene andere rigting hebben genomen, of wel aanmerkelijk zijn verminderd. Dit laatste is des te waarschijnlijker, omdat ten gevolge eener Spaansche expeditie, in genoemd jaar tegen *Solo* ondernomen, een groot aantal roovers zich aan het Spaansche bestuur heeft onderworpen en daaronder de beruchte panglima *Taripan*.

Verschillende verhooren bevatten de bewijzen, dat hoewel *Solok* het middelpunt is, van waar het gezag uitgaat, de zeeroof echter voornamelijk gedreven wordt van die honderde eilanden, welke zich van *Mindanao* tot aan de N.-O. kust van *Borneo* als een keten uitstrekken. Nagenoeg ieder dier eilanden heeft zijne eigene rooversvloot en ieder hoofd aldaar onderneemt rooverstogten op eigen gezag en voor eigene rekening. Zonder twijfel heeft de aanhoudende bekruising door Zr. Ms. schepen van de toegangen aan die zijde van den Indischen archipel en de mogelijkheid dientengevolge voor de roovers, om een zoozeer gevreesd stoomschip te ontmoeten, het kwaad aldaar zeer verminderd.

Daarentegen bewijzen eenige verhooren, evenzeer als de ervaring, opgedaan bij gelegenheid van twee togten van Z. M. stoomschip *Amsterdam* in de maanden Januarij en Junij 1858 naar de noordkust van *Floris*, hoofdzakelijk ter bevrijding van de schipbreukelingen van de Ned.-Ind. schoener *Kapotran* ondernomen, dat de op verschillende punten van die kust en voornamelijk te *Rioeng* gevestigde roovers, van de *Solok* eilanden afkomstig, jaarlijks in magt toenemen in hunne door riffen en ondiepten beschermde schuilhoeken. Hoewel meermalen getuchtigd, zetten zij hunne togten met toenemende stoutheid voort en stellen zich in verstandhouding of sloten overeenkomsten met verschillende radja's. Groote vlooten worden door hen niet uitgerust, doch hunne praauwen zijn goed gewapend en sterk bemand. Zij bewegen zich steeds tusschen de eilanden groepen bij *Sumbawa*, *Floris*, *Timor*, *Celebes* en *Borneo*. Waarschijnlijk vereenigen zij zich meermalen met de jaarlijks van *Solo* afkomende rooversvlooten, die op hare beurt het aantal roovers op *Floris* versterken.

Uit verschillende verhooren, te *Makassar* afgenomen blijkt, dat de vorst van het onder *Boni* staande eiland *Boneratte* met de roovers op *Floris* heult, hen van kruid en lood voorziet en voor dreigende gevaren waarschuwt. Te *Rioeng* staan zij in verstandhouding met vier inlandsche vortten.

In de maand October 1858 zijn twee padoeakan's in de baai van *Masambi*, op de noordkust van *Floris*, door een vijftigtal rooverspraauwen van *Rioeng*, die zich verscholen hadden, plotseling aangevallen en na een hevigen strijd van twee dagen genomen en uitgeplunderd.

Vier Rioengsche rooverbintak's vielen in de maanden October en November onderscheidene handelspraauwen aan op de hoogte van *Poelo Madang* en *Goenoeng Api*, beide eilanden in de nabijheid van *Floris* gelegen.

Nevens *Rioeng* was het beruchte *Retek* (*Sumatra*) een steunpunt in den Indischen archipel voor de Solaksche en Balanginische zeeroovers. Na de inneming dier plaats bleek het, dat de zoogenaamde *Orang Timor*, welke het gezag aldaar in handen hadden, enkel Illano's van *Magindanao* of *Solok* waren, die in aanhoudende gemeenschap met hunne landgenooten bleven en door hen werden versterkt. Van daar ontkomene roovers hebben zich op verschillende punten van den *Lingga* archipel gevestigd en de bevolking, die zich reeds sedert jaren aan strandroof schuldig maakte, tot hun bedrijf weten over te halen, ten gevolge waarvan dit kwaad onder de bewoners der kleine eilanden van de *Lingga* groep zeer is toegenomen.

Het bestaan eener derde rooversvestiging in de nabijheid van het eiland *Souroutou* (*Karimata passage*) is nog twijfelachtig; waarschijnlijk bezoeken de roovers die plaats slechts tijdelijk.

Voornamelijk op de Celebesche kust benoorden *Makasser* heeft zich in de laatste jaren van tijd tot tijd eene tot nog toe onbekende soort van zeeroovers vertoond, die blijkens de verklaring van een aan hunne handen ontsnapt persoon niet anders dan Papoea's kunnen zijn, vermoedelijk afkomstig van de diepe en uiterst weinig bekende *Telok Berou* baai op *Nieuw Guinea*. Deze kannibalen schijnen met geen ander doel op menschenroof uit te gaan, dan om de ongelukkigen, welke in hunne handen vallen, vet te mesten en op te eten.

Japara. — Den 27sten December jl., des avonds te 6 uren, is ten oosten van *Oedjoeng Piring* onder *Japara* ten gevolge van stormachtig weder en het breken van het roer, op de klippen nabij het strand gedreven en daar binnen den tijd van een uur uiteen geslagen, eene praauw djoeloeng djoeloeng, groot 17 tonnen, varende onder Nederlandsche vlag gevoerd door *Oeaw Hanning*. Voormeld vaartuig was den 1sten December van *Singapore* vertrokken, met bestemming naar *Sumbawa*. De lading bestond uit lijnwaden, katoenen garens, aardewerk, gambier, 15 vaatjes buskruid, 2 kisten opium, geweren, pistolen, eene lila en diverse andere goederen. 48 bollen opium, 4 vaatjes buskruid, 30 geweren, 15 pistolen, de lila, eenige lijnwaden, katoenen garens en andere diverse artikelen zijn reeds gered. De scheepspapieren echter zijn gedeeltelijk vernield of onleesbaar geworden.

Bij deze ramp is geen menschenleven verloren.

Sumatra's Westkust. — Eene gewenschte rust bleef gedurende de maand December jl. heerschen. Twee hoofden van *Boros* zijn in commissie gezonden naar de onafhankelijke landschappen, in de nabijheid van *Baros* gelegen, welke door het heffen van een regt op den in- en uitvoer onder den naam van Bombong den handel van *Baros* belemmeren. Men verwachtte, dat die commissie de afschaffing dier belasting zoude weten te verkrijgen.

De weêrsgesteldheid bleef voor den rijstbouw over het algemeen gunstig. Op de hoofdplaats *Padang* werden herhaaldelijk ligte aardbevingen waargenomen.

Benkoelen. — Den 28sten December jl. zijn op publieke veiling voor rekening van het Gouvernement verkocht:

600 p. zwarte peper voor	*f* 10,687.50 of gemidd.	*f* 17.81 p. pk.	
450 » witte »	» 15,232.50 »	» 33.77 »	
	Te zamen *f* 25,920.		

De stand van het rijstgewas mogt men over het algemeen gunstig noemen. In de afdeeling *Moko-Moko* kostte de rijst van *f* 4 tot *f* 2 de pikol, in de afdeeling *Lais* *f* 2,50 de 4 à 5 koelan's.

Ternate. — Ten vervolge op het voorkomende in ons nommer van den 26sten Nov. jl. zijn wij in de gelegenheid mededeelen, dat Z. H. de sultan de raadgevingen van den resident, ten aanzien der plaats gehad hebbende ongeregeldheden te Khouw (Halmaheira), om namelijk de Bangaaijers en Tombeknoers, die zich op last van eenige Ternataansche prinsen te Khow bezig hielden met sago te kloppen, voor rekening dier prinsen, van daar te laten terugkomen, voorts de parelvisscherij op den van ouds gebruikelijken voet te regelen en den Oetoesan, die zich aan knevelarij en verregaande willekeur had schuldig gemaakt, terug te roepen, heeft opgevolgd en de strengste bevelen heeft uitgevaardigd, opdat dergelijke handelingen niet andermaal zullen plaats vinden.

Den 5den October jl. begaf zich de resident over Tidore naar Makian, ten einde persoonlijk onderzoek te doen naar in de maand September ontvangene berigten betreffende ontevredenheid onder de hoofden en bevolking der voornaamste negorij van laatstgenoemd eiland, Ngofakiaha geheeten, wegens handelingen van den Sangadji aldaar. Het bleek wel ra, dat deze Sangadji de recognitie-penningen, door het Gouvernement aan de Makiansche hoofden toegekend, niet naar behooren uitbetaalde; dat hij de hoofden en de bevolking beleedigde, door in strijd met de instellingen eerbewijzingen te vorderen voor zijne aangenomene kinderen; dat hij de Kimelaha Marsaoli, die geweigerd had de noodige bevelen voor die eerbewijzingen uitte vaardigen.

gescholden, geslagen en willekeurig van zijne waardigheid ontzet had; eindelijk, dat hij eene praauw met houtwerken voor het Gouvernement beladen, niettegenstaande strenge bevelen, om den aanvoer van hout te bespoedigen, geheel onnoodig gedurende twaalf dagen had aangehouden. Op voorstel van den resident werd deze singadji benevens eenigen zijner handlangers door Z. H. den sultan naar Ternate opontboden, alwaar zij niet zonder eenig tegenstreven aankwamen en door den hakim-raad veroordeeld werden.

De rust te Khouw en op Makian is sedert volkomen hersteld en de tevredenheid onder de bevolking teruggekeerd.

Den 8sten, 17den en 30sten October, alsmede den 11den en 16den November hadden wederom op Ternate eenige schokken van aardbeving plaats, die echter geene schade hoegenaamd aanrigtten. Die van den 8sten October werd te Ternate omstreeks te 2 uren in den namiddag gevoeld en was niet bijzonder hevig. Te gelijker tijd werden echter op het zoogenaamde achterland (oostkust van Halmaheira) zeer sterke schokken waargenomen en te Khouw was de golving van den bodem zoo hevig, dat men ter naauwernood op de beenen kon blijven staan. Verscheidene op palen gebouwde woningen der Alfoeren stortten aldaar in, terwijl gabba-gabba en zelfs planken-woningen, op den beganen grond gebouwd, de schokken niet weerstonden.

— Op den 20sten November jl. is in ongeveer 84 jarigen ouderdom aan verval van krachten overleden Z. H. de Sultan van Ternate, Tadjoel Moelki Amiroedin Iskander Kaulani Sjah Poetra Mohamad Djin. Het gouvernement verliest in den overleden Sultan een zijner trouwste bondgenooten. Zijne gehechtheid aan de Nederlandsche regering was immer boven alle verdenking verheven en werd, even als zijne verdiensten, erkend door zijne benoeming tot ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw.

Den 22sten November is het lijk van den overledene met de aan zijn hoogen rang verschuldigde eerbewijzen plegtig ter aarde besteld.

Timor. — Drie fettors van Groot-Sonnebait hebben verzocht, dat voor hunne rekening een inlandsche schoolmeester naar Molo zoude worden gezonden, alwaar zij eene school wenschten opterigten. Zelve beklaagden zij zich geen schrijven te hebben geleerd, noch Maleisch te kunnen spreken. Evenzeens hebben zij om een vaccinateur verzocht, wijl de natuurlijke pokken in hunne districten van tijd tot tijd vrij sterk heerschen. Hun is toegezegd, dat naar een geschikten onderwijzer zal worden omgezien, terwijl de vaccinateur te Babanio, van de noodige vaccine-stof en instrumenten voorzien, met hen is mede gegaan, om aan een paar personen het inënten te leeren. (*Jav Cour.*)

Soerabaija, 2 Januarij. De fransche stoomkorvet *Phlegeton*, van 400 paardenkracht, kommandant de Capitaine de fregate, Théodore Picard, is, na drie jaren kruisens in de Chineesche zee, van Cochin-China naar Singapore gestoomd en den 25 December jl. weder van daar vertrekkende, na zes dagen reis hier aangekomen, ten einde te repareren. (*Oost-Post.*)

NEDERLAND.

Wij hebben in der tijd gewag gemaakt van het belangrijk werk van den Franschman Charles Paeile, bibliothekaris van de stad Rijssel, die de regten van onzen Laurens Coster op de uitvinding der boekdrukkunst zoo krachtig heeft uiteengezet en wien daarvoor onlangs door onzen geëerbiedigden Koning het ridderkruis van den Nederlandschen Leeuw is toegezonden. Dat werk heeft groot opzien gebaard, en niet alleen in Duitschland, maar ook in Frankrijk tegenspraak gevonden. O. a. heeft de heer Brento er op gewezen, dat Gutenberg, den letterstempel hebbende uitgevonden, eigenlijk de wezenlijke eer van de uitvinding verdiende. Daartegen komt thans op nieuw de heer Lister op, die erkent dat men veel aan Gutenberg verschuldigd is, omdat hij zulke groote verbeteringen aanbragt en de matrijzen uitdacht; maar dat dit niet wegneemt, dat niet hij, die verbeteringen aanbrengt en een zaak op hare ware hoogte brengt, de uitvinder is, maar hij, die, hoe gebrekkig dan ook, eene geheel nieuwe gedachte het eerst heeft verwezentlijkt. Die gedachte, van zoo onbegrijpelijk belang voor de toekomst, voor vooruitgang en voor beschaving, was het drukken met losse letters. Daartoe heeft Laurens Coster het eerst in 1423 te Haarlem het middel gevonden, reeds in 1430 verscheen zijn *Spieghel onzer behoudenisse*, met beweegbare, uit metaal gegoten letters gedrukt; eerst 10 jaren later zond Gutenberg zijne eerste verbeterde proeven in het licht. Dat is door het onderzoek van den heer Paeile tot ontwijfelbare zekerheid gebragt, en daarom is Laurens Coster, de Haarlemmer, de eenige ware uitvinder der boekdrukkunst; even zeker als Daguerre de uitvinder blijft van den daguerreotype, hoewel die kunst door Blanquart-Everard en Talbot eerst tot hare ware volkomenheid is gebragt, en hoewel ook Daguerre-zelf niet heeft kunnen voorzien, dat zijne vinding van zóó groot gewigt zou worden, als wij van lieverlede zien, dat zij werkelijk wordt.

FRANKRIJK.

Parijs, 31 October. De stout ontworpen plannen van Napoleon, om aan Frankrijk meer magt en aanzien te verschaffen, staan voornamelijk in verband met het denkbeeld om Frankrijk tot tot hoofd en leider der romaansche volken te maken. Dit doel is tot zelfs in America [illegible], waar Frankrijk overal betrekkingen tracht aan te knoopen met de landen, waar Spaansch wordt gesproken [illegible] geen ander punt wordt voorbijgezien, waar zich [illegible] voor Frankrijk maar een gelegenheid opdoet, om als [illegible] mogendheid een aanzienlijken rang te verwerven. [illegible] wedijverende met Engeland, en in dezen wedijver nog [illegible] vrij wat waagstukken ondernemende, poogt Frankrijk in Oostelijk-Azië, in Africa aan den Senegal en zelfs in de Zuidzee (sedert 1852) op Nieuw-Caledonie, [illegible] uitgestrekt eiland voor Australies oostkust, vasten voet te krijgen. Voor Engeland nogtans bestaat geen ernstige vrees voor de gevolgen dezer pogingen, want de Franschen zijn slechte kolonisten, en hoe meer de fransche zeemagt zich over den aardbol verbrokkelt, hoe minder gevaarlijk zij voor Engeland zal worden. Maar aan het streven van Frankrijk, om zich tot hoofd der romaansche volken; tot leider hunner maritieme aangelegenheden op te werpen, ligt een bepaald stelsel ten grondslag, en dit stelsel kan voor Engelands heerschappij ter zee wel eens gevaarlijk worden.

De fransche ondernemingsgeest drijft en dringt onrustig steeds voorwaarts, en nog zien wij de italiaansche verwikkelingen niet weggenomen, of wij vinden Napoleon reeds weder in verbond met Spanje, om op de kusten der Middellandsche zee in de marokkaansche staten nieuwe voordeelen te behalen. Op het vasteland wordt gewoonlijk niet gelet op het gewigt, dat de italiaansche kwestie voor Frankrijks magt als zeemogendheid heeft. Een engelsch blad, de *Edinburgh Review*, leverde dezer dagen over dit onderwerp een artikel, waarin de volgende juiste opmerkingen voorkomen:" Mogt het den keizer der Franschen gelukken, aan Frankrijk het overwigt in Italie te verschaffen, dan zal hij blijkbaar voor Frankrijk een zeer groote toeneming aan zeemagt in de Middellandsche zee winnen, en hierbij is het ten eenenmale onverschillig, of de italiaansche staten werkelijk bij Frankrijk worden ingelijfd, dan wel of zij, wat waarschijnlijker is, in een toestand van volkomene afhankelijkheid van Frankrijk geraken. In Sardinie b. v. bedraagt het cijfer der zeevarende bevolking reeds ongeveer 32.000 man, die onder het fransche stelsel allen geschikt voor de dienst zouden worden. De Italianen zijn inderdaad een zeevolk, hetgeen de Franschen niet zijn. De roemrijkste dagen van Italie, Genua en Pisa waren dagen van zeegevechten. Italies westkust bezit de schoonste ankerplaatsen der Middellandsche zee; Spezzia en Napels bekleeden onder haar den eersten rang. Er valt niet aan te twijfelen, dat de vestiging van den franschen invloed in Italie en de ontwikkeling der maritieme hulpbronnen van dat land onder fransche leiding, Frankrijks magt in de Middellandsche zee bijna zouden verdubbelen, dat wil zeggen Frankrijk in staat stellen, een vloot van twintig linieschepen in die wateren even gemakkelijk uit te rusten en te bemannen, als thans te Toulon tien linieschepen uitgerust en bemand worden."

Ik schaar mij aan de zijde van hen, die beweren, dat Frankrijk zeer zeker bij den italiaanschen oorlog — waardoor het aan Oostenrijks invloed in Italie een grooten slag toegebragt, zon niet een einde gemaakt heeft, en staten zijn achtergebleven, zelven magteloos om iets te doen en die meer of minder van Frankrijk afhankelijk zullen worden, — ook eene uitbreiding zijner zeemagt beoogde. De toekomst zal leeren, dat zij gelijk hebben. Reeds voor jaren is verkondigd, dat de Middellandsche zee een fransch meir zal worden: dat zal gebeuren.

DUITSCHLAND.

In Boheme doet zich een zeer belangrijke godsdienstbeweging kennen. Geheele dorpen, vooral in het noorden van dat land, gaan tot de protestantsche leer over, om, naar men zegt, aan de toepassing van het konkordaat te ontkomen.

— Door de erven van den onlangs overleden zoogenaamden zwitserschen *Spinnerkönig*, den heer Kuntz is uit zijne nalatenschap bij het bestuur van Zurich gedeponeerd: tot den aanbouw van een krankzinnigengesticht aldaar 400,000 fr.; tot oprigting eener sterrewacht 25.000 fr.; voor de stichting van een fonds ten behoeve van minvermogende schoolkinderen 20.000 fr.; voor het onderwijzers weduwen-en weezenfonds aldaar 20,000 fr.; ten behoeve der in dienst van den overledene gekwetste arbeiders 20,000 fr.; aan de gezamentlijke spinners, die meer dan 18 jaren bij hem in dienst waren geweest, 50,000 fr.; tot stichting van een fonds voor bejaarde arbeiders uit de zuricher spinnerijen 50.000 fr.; aan de gezamentlijke gemeentefondsen van Oetweil 100,000 fr.; aan de armengestichten te Windsich (Aargau) en Linthal (Glarus) ieder 10,000 fr.; aan het gesticht voor blinden en doofstommen te Zurich 20,000 fr.; gezamentlijke legaten aan partikuliere personen 45,000 fr.

Iets over een middel, om een Schip over een landengte te brengen, zonder intermediair van een kanaal.

Een der voornaamste bemoeijingen van onzen tijd, zegt de heer de Bretonnière, schijnt te zijn, om door de toepassing van den stoom op de spoorwegen en de scheepvaart, de afstanden, die de volkeren scheiden, te verminderen. De reeds tot stand gebragte kolossale werken schijnen nog door de ontwerpen, die thans aan de orde van den dag zijn, overtroffen te worden. Onderzeesche tunnels, doorsneden landengten, reusachtige werken, waarvan de kosten bij honderde millioenen worden berekend, verbazen thans nog de verbeelding, maar zullen, naar wij hopen, binnen kort verwezentlijkt zijn.

Doch somwijlen heeft men met ontzachlijke hinderpalen te worstelen, en bovendien vereischen deze werken ontzettende sommen en een lang tijdsverloop, vóór zij tot stand gebragt zijn, en dit laatste in een tijd, dat men groote behoefte heeft aan zoo mogelijk onmiddelijke daarstelling. Deze overwegingen hebben een middel aan de hand gedaan, dat welligt maar een overgangsmiddel is, doch dat wij evenwel gelooven aan het oordeel van deskundigen te moeten onderwerpen, wijl het onzes inziens het vraagstuk oplost, en betrekkelijk weinig kosten.

Dit middel bestaat in den overvoer van schepen op zekere wijze uit den eenen oceaan in den anderen, 't is de innigste verbinding der scheepvaart met den spoorweg.

Het denkbeeld is niet nieuw. Cléopatre, Barberousse hebben proeven genomen in dit genre. In de Vereenigde Staten worden de schepen uit het eene kanaal in het andere overgebragt door middel van hellende vlakken of overtoomen. Op de reparatiewerven worden de schepen door middel van sleden uit het water gehaald en van 100 tot 200 el vervoerd.

Ter oplossing van het vraagstuk heeft de uitvinder zich voorgesteld, om het schip te vervoeren met zooveel water als noodig is, om den romp van het schip te steunen en vlot te houden, en het daartoe in te sluiten in een bak, die nagenoeg de gedaante heeft van een scheepsromp en daarbij de noodige sterkte bezit. Deze kist wordt geladen op vierwielige wagens, die niet aan elkander verbonden zijn en op evenwijdige ijzeren sporen rusten.

De geheele toestel wordt bewogen door locomotieven, onmiddelijk aan den bak verbonden, en deze deelt de beweging dan aan de wagens mede.

Om het schip in en uit den bak te brengen, wordt aan beide einden des spoorwegs een schutsluis aangebragt. Een gedeelte van den vloer dezer sluis ligt ter hoogte van den spoorweg, waarvan de sporen tot binnen den kom der schutsluis loopen. Het andere gedeelte van den vloer heeft genoegzame diepte, om het schip vrijelijk in te laten.

De bak en het schip worden nu beide in de schutsluis gebragt. De bak staat op de vierwielige wagens op het hooge gedeelte van den schutvloer; het schip ligt in het laagste gedeelte.

De schutdeuren worden gesloten, en door middel eener machine wordt er water aangevoerd, zoo lang totdat het schip hooger dan de bak gerezen is en daar juist boven kan gebragt worden. Laat men nu het water wegvloeijen, dan zal het schip in den bak dalen. [1])

Is het schip genoegzaam in den bak gedaald, zoo wordt het vastgelegd aan veeren, die in de zijden van den bak bevestigd zijn. Deze veeren moeten dienen, om het schip bij schokken eenige vrijheid van beweging te geven, zonder het evenwel tegen de wanden van den bak te laten stooten.

Wilde men dit plan op de landengte van Suez toepassen, zegt de heer de Bretonnière, zoo zoude de maatschappij de haven van Suez moeten uitdiepen en een haven te Peluzia, aan het andere einde van het kanaal, aanleggen.

De kosten van aanleg zouden bedragen een ronde som van 58 millioen francs, het jaarlijksch onderhoud 12.600,000 francs; en wat de jaarlijksche ontvangst betreft, deze wordt opgegeven als volgt:

De Suez-maatschappij heeft regt op een tonnegeld van 10 fr. per ton. Bovendien zou ieder schip onderworpen zijn aan sleep- en verhaalonkosten, die 2 à 3 fr. per ton zullen bedragen: zij het 2 francs. Zij zou dus voor het vervoer langs den spoorweg 12 fr. per ton kunnen heffen. Stel dat zij drie millioen tonnen vervoert, dan geeft dat 36 millioen francs. Trekt men hiervan de jaarlijksche onkosten (*f* 12.600,000 fr.) af, dan verkrijgt men een netto ontvangst van 23,400,000 francs, die dus aan het aanlegkapitaal, groot 58 millioen fr., een rente geven van 40%.

[1]) Dus moeten in den bak ook deuren aangebragt worden, om het water gedeeltelijk te laten wegvloeijen.

KARL RITTER.

Duitschland of liever de geheele beschaafde wereld heeft in 't afgeloopen jaar twee groote mannen verloren, Alex. von Humboldt en Karl Ritter. Wij vertrouwen, dat eenige bijzonderheden omtrent dezen laatste onzen lezers niet ongevallig zullen zijn.

Ritter werd den 7 Augs. 1779 te Quedlinburg geboren en ontving in Schnepfenthal zijne opvoeding. Hij studeerde te Halle, om zich tot onderwijzer te vormen. Als gouverneur in het huis van Bethman-Holweg was hij de onderwijzer van den tegenwoordigen pruissischen minister van eeredienst, vertoefde van 1814 tot 1819 in Göttingen, werd daarna hoogleeraar in de geschiedenis te Frankfort, maar toen zijn werk over Africa verschenen was, riep de pruissische minister van Altenstein hem in 1820 naar de hoogeschool te Berlijn. Daar heeft hij bijna veertig jaren van den katheder met zegen en in uitgebreiden kring gewerkt. Daar overleed hij den 28sten Sept. en met hem daalde een reusachtigen schat van kennis ten grave, en wij vragen: wie zal ten volle vergoeden, wat wij in hem verloren?

Ritter is wereldberoemd; ook het groote publiek kent zijn naam, ofschoon weinig van zijn wetenschappelijken arbeid, die voor het grootste gedeelte voor geleerden werd geschreven en voor het grootste gedeelte ook alleen voor hen verstaanbaar is. En toch leeft er niemand van eenige opvoeding, die geen groote verpligting heeft aan den beroemden aardrijkskundige. Door den invloed zijns geestes zijn de leer-en handboeken der aardrijkskunde geheel anders en veel beter geworden; zijne vele leerlingen wedijveren met elkander, om in 's meesters geest te werken; en wanneer men ergens de tegenwoordige leerboeken met die van voor veertig jaren vergelijkt, ziet men op het eerste gezigt, hoe hervormend en weldadig Ritters opwekkingen en aansporingen hebben gewerkt. Hij ging van de juiste opmerking uit, dat de geographie der aarde niet reeds een uitgemaakte zaak was, maar dat haar wetenschappelijken grondslag nog eerst gelegd moest worden. Hij verwierp een blootе opeenstapeling van enkele feiten, trachtte naar inzigt in den zakelijken zamenhang der verschijnselen en zocht te komen tot een natuurlijk stelsel. In zijn voordragten plach hij menigmalen tot zijne toehoorders te zeggen, dat hij er grooten prijs op stelde, door krachtigen voortgang en verderen wasdom der wetenschap de vroeger aangelegde scholastieke boeijen te verbreken; hij wilde den blik der menschelijke wetenschap verruimen en scherpen, en, zooveel in hem was, het rijk der eeuwige waarheid bevorderen.

Dat heeft hij eerlijk gedaan. Zijn geschriften en voordragten oefenen sints een halve eeuw een vruchtbaarmakenden en opwekkenden invloed uit. Dat de aardrijkskunde werd veranderd in een wetenschappelijke aardkunde (*Erdkunde*), is Ritters groote verdienste en maakt zijn naam onsterfelijk. Uit een dood aggregaat van opgehoopte stof schiep hij, doordien hij het met zijn geest doordrong, een nieuwe leer; in plaats van op zich-zelf staande daadzaken, beschouwde hij de verschijnselen in onderling verband, in plaats van beschrijving gaf hij een systeem. De gang zijner onderzoekingen verschilde geheel en al van het geographiesch gebruik; het was hem er om te doen, de verbinding, orde, den voortgang waar te nemen, en

steeds helderder licht van ieder afzonderlijk verschijnsel voor en door het geheel te winnen. Met verouderde begrippen, die men dwaas en onlogiesch genoeg, van het algemeene op het bijzondere had overgebragt, wilde hij niets te doen hebben. Van zijn zijde ging hij van het geheel en het overzigt uit, kwam zoo door zorgvuldige kritiek van het bijzondere. in lokaliteiten, plaatselijk en volgends de natuur van elkander afgezonderd, teregt, en schikte ze dan naar individueele verschijnselen, verhoudingen en zich openbarende wetten in groepen, die hij dan eindelijk verbond, zoodat zij zich verhieven tot algemeene beschrijvingen, verhoudingen en wetten in betrekking tot het physische, organische en levende. Zoo bragt hij alle afzonderlijke opgaven, omdat hij ze dooradende met geest en zamenhang, in een brandpunt, waarin wij het geheel gekoncentreerd vinden. Hij maakte zich als 't ware meester van de rijke menigte zaken, om daaruit een levendige aanschouwing te vormen, om ze te verheffen tot de beschouwing van 't geheel, om het begrip tot ontwikkeling en helderheid te brengen en de wet te ontdekken van het verschijnsel. Dit is Ritters stelsel, en daardoor schiep hij de wetenschap der aardkunde, die thans, reeds lang zelfstandig, met andere wetenschappen op dezelfde rij staat en in gewigt voor het praktische leven door geen andere wordt overtroffen.

Ritter had een kolossaal plan gevormd, doch dat te groot was voor de krachten van één mensch. Zijn groot werk heeft hij den titel gegeven: »De aardkunde in betrekking tot de natuur en tot de geschiedenis des menschen, of algemeene vergelijkende aardrijksbeschrijving als zekere grondslag van de studie en het onderwijs in natuur- en geschiedkundige wetenschappen." (*Die Erdkunde in Verhältniss zur Natur und zur Geschichte des Menschen, oder allgemeine vergleichende Geographie als sichere Grundlage des Studiums und Unterrichts in physikalischen und historischen Wissenschaften.*) Voor meer dan veertig jaren verscheen het eerste deel, de beschrijving van Africa. Sedert volgden ongeveer 20 andere deelen, ieder van meer dan 1000 paginaas. Het laatste ontving hij nog afgedrukt op zijn ziekbed, maar hiermee is Azie nog niet eens afgehandeld; tot de bewerking van America, de eilanden-wereld des grooten Oceaans en van Europa is de onvermoeide geleerde niet gekomen. Aanvankelijk had hij gedacht, Azie in vier deelen te kunnen behandelen; nu echter is zijn veel omvattende arbeid tot een reusachtig repertorium van alle daadzaken, uitkomsten van onderzoek en litteratuur, die op dit aarddeel betrekking hebben, aangevoerd. Dit vereischte het grootste deel zijner studien en zijner kracht; doch nevens dit werk leverde hij nog een menigte meesterlijke verhandelingen over andere aardrijkskundige onderwerpen en betrekkingen, en zijn vele beschrijvingen, die men in het groote werk vindt, b. v. van de kameel, de verbreiding des tijgers, der vele gewigtige handelsgewassen, die wij niet alle afzonderlijk kunnen opnoemen, zijn voorbeelden van geleerdheid en scherpzinnigheid.

In zijn voordragt aan de hoogeschool te Berlijn sprak Ritter zoo passend, ontwikkelde zoo duidelijk, wist zoo hartelijk optewekken, dat men aan zijn lippen hing en men na elk leeruur gevoelde weder iets goeds geleerd te hebben. Hij was een voortreffelijk hoogleeraar, en vele duizende zijner toehoorders dragen hem opregte, innige dankbaarheid toe. Zijn persoonlijkheid was over 't geheel vertrouwen inboezemend; waar het de wetenschap gold, was hij onvermoeid, om te raden, te bevorderen en jongelieden den regten weg te wijzen. Zijn bescheidenheid en nederigheid sloten alle eerzucht uit; de erkenning van den grooten, hoogst verdienstelijken geleerde kwam uit alle oorden der wereld van zelf, en naar titels en ordes, waaraan kleine geesten zulk een waarde hechten, heeft Ritter nooit gejaagd. Hij was door en door humaan, en zijne wel eenigzins scherp uitkomende christelijke vroomheid opregt; zij bezielde en doordrong den geheelen mensch, maar nooit heeft Ritter er mee gepronkt of daardoor naar gunsten getracht.

Gelijk er geen natuurvorscher geweest is, die te vergelijken is met Humboldt, zoo is er ook geen aardrijkskundige, die zulk een uitgebreiden schat van kennis, zulk een overzigt en een juiste verdeeling der zaken, zulk een beheerschen van een reusachtige stoffe, ook maar in de verte zijn eigendom kan noemen. Tot voor weinig maanden was Karl Ritter krachtig van ligchaam en ongekrenkt van geest, zijn kolossale kracht tot werken was door de jaren slechts weinig afgenomen, maar sints den dood zijns vriend, von Humboldt, die hem diep schokte, ging hij zijn verscheiden te gemoet. Een badkuur, die hem anders steeds kracht gaf tot nieuwe studien, bleef in den loop des vorigen zomers vruchteloos, en niet lang na zijn terugkeer van Teplitz legde hij zijn hoofd ter ruste.

Ingezonden Stukken.

Waarde heer Redacteur!

Alle middelen had ik uitgeput — ik was ten einde raad — de hoop zelfs, mijn geliefd manilla hondje *Bello* ooit weder te vinden, begon te vervliegen. Maar in uw nommer van Zondag ll. zag ik onder de *Correspondentie* eenige regelen, die mijne hoop weer aanwakkerden en mij deden besluiten eene allerliefste proef te nemen. Gij zegt daar namelijk aan een uwer inzenders, dat gij Zaturdag aanstaande zijn stuk over den *Tafeldans* plaatsen zult.

Dit deed mij, en ik hoop niet ten onregte, vermoeden, dat door uwe bemiddeling ik de belangstelling zou kunnen gaande maken der personen, welke zich met het bezweren van geesten onledig houden, en langs dien weg het onbekende, het verholene aan den dag weten te brengen. Doch zouden zij, zouden de geesten, die zij aan zich hebben onderworpen, het niet beneden zich achten zich voor een hond te interesseren? Zoudag zij niet even als de Romeinsche praetor "de minimis non curare"?

Maar het geldt hier niet alleen het aanwijzen van een verloren hond, of laat ons liever zeggen "menschenvriend" maar ook om bij het publiek de tafeldans meer ingang te doen vinden.

Men kan toch niet veronderstellen, dat om een zieltje te winnen onze klop- en andere zoogenaamde geesten minder over alles hebben dan de duivel vroeger. En hoevelen zijn er niet, die alles, wat men van dat draaijen van tafels vertelt, voor bedriegerij en zelfsbedrog houden?

In nadere bijzonderheden te treden nopens het uiterlijk van Bello en de plaats, waar hij weggeraakt is, acht ik overbodig: voor een geest is zeker een half woord genoeg.

SCHEEPSBERIGTEN.

Straat Sunda Doorgezeild.

DATUM.		VLAG.	NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN.		NAAR
Januarij	5	Amerikaansch	Nabob	J. Baxter	Manila	27 Dec.	New-York
"	—	Engelsch	Naomi	J. C. Duim	Shanghae	20 "	Londen
"	6	"	James Lemon	A. Marumly	Whampoa	25 "	"
"	—	"	Wheel Wind	E. D. Egell	Hongkong	20 "	Demarary (*)
"	—	"	Hr. Br. Ms. fregat Imperieuse	Kapt. t/z. R. Maquire	Engeland	11 Oct.	China
"	8	Bremer	Solon	H. J. Rohde	Manila	28 Dec.	Sydney
"	—	Deensch	Magnifest	H. C. Reimer	Bombay	7 "	Hongkong

(*) passagiers 370 chinezen mannen en vrouwen, alles wel en geene dooden.

Aangekomen schepen te *Batavia.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN.		AGENTEN.
Januarij	7	Nederlandsch	schip	Schoon Verbond	H. R. Borchers	Amsterdam	13 Sept.	Dümmler & Co.
"	—	Ned. Indisch	bark	Orestes	Io Agouw	Macao	12 Dec.	Gezagvoerder.
"	8	Nederlandsch	"	Decima	E. Akkerman	Amsterdam	24 Aug	J. Cezard & Co.
"	—	"	"	Zephir	W. S. de Vries	Rotterdam	6 Oct.	Reynst & Vinju.
"	—	"	"	Bosphorus	C. A. Kruisinga	Amsterdam		B. Kopersmit & Co.
"	9	"	"	Huidecoper	J. C. K. Blok	Rotterdam	28 Sept.	Schimmelpenninck & Co.
"	—	"	"	S. van Heel	D. H. Dietz	"	13 "	J. Cezard & Co.
"	—	Ned. Indisch	brik	Zwaluw	P. Bloem	Japan	20 Dec.	Haager & Schuurman.
"	—	"	stoomsch.	Macasser	A. G. Bosch	Banjermassing	6 Jan.	W. Gorte de Vries
"	—	Bremer	schip	Rubens	F. Solsenborn	Liverpool	18 Sept.	Tolson, Hunt & Co.
"	—	Hamburg	"	Marij Rosse	L. M. Meijer	Londen	24 "	Metzendorff, Wilmans, Ruijs & Co.
"	18	Hanov	bark	Amazone	P. J. Hoek	Rio di Janeiro	9 Nov.	E. Moormann & Co.
"	—	Engelsch	schip	Joluck Sawdam	J. Jareiner	Bombaij	28 "	J. Arathoon.
"	11	Z. M.	stooms.	Vice Adm. Koopman kapt.	lt. t/z. Zwaanshals	Texel	1 Oct.	
"	—	Ned. Indisch	bark	Generaal Michiels	de Wilde	Tjilatjap		Haager & Schuurman.

Vertrokken schepen van *Batavia.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR
Januarij	7	Ned. Indisch	bark	Sara Eleonora	D. Schuymer	Samarang
"	—	Nederlandsch	"	de Amstel	H. H. Rademaker	Samarang en Soerabaija
"	8	Ned. Indisch	stooms.	Padang	A. Guijot	"
"	—	"	"	Banda	G. A. Neije	Borneo Westkust
"	—	"	bark	Java	J. Worthington	Samarang en Rembang
"	—	Zweedsch	"	Hedda Frederika	C. L. Jansen	Cheribon
"	—	Bremer	brik	Armenius	G. Nordenholz	China
"	9	Nederlandsch	schip	Admiraal de Ruijter	B. Koster	Soerabaija
"	—	"	bark	Albrecht Beijling	G. L. Muller	Samarang
"	—	"	schip	Johannes Anthonius	T. Metz	Tagal
"	10	"	"	Hollandia	C. C. Ruige	Nederland
"	—	"	bark	Jacoba	F. M. Schaap	"
"	—	"	"	Cornelia en Geertruida	C. E. Hoeksma	"
"	—	"	brik	Princes Amalia	W. Groeneveld	Indramaijo
"	11	"	bark	Bosphorus	C. A. Kruisinga	Singapore
"	—	Hamburg	"	Arracan	Kuhlker	Soerabaija

In lading liggende schepen te *Batavia.*

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	bark	Henriette*	J. van Loenen		Haager & Schuurman.
"	schip	Hugo Grotius	A. K. Zweede		Schimmelpenninck & Co.
"	bark	Yssel	C. Maarschalk	Soerabaija	"
"	"	Graaf Dirk III	C. J. Rotgans		"
"	"	sir Robert Peel	Lange		"
"	"	Metalen Kruis	Zuurdeeg		"
"	"	Cheribon	Coers		Landberg, Bezoet de Bie & Co.
"	schip	Staatsraad Baud	T. de Jong		van Ommeren, Roel & Co.
"	bark	Konink. Ned. Yachtclub	F. L. Zack	Rotterdam	"
"	"	Jan de Witt	F. Gaijt Jr.		"
"	"	Baron Fürstner van Dambenoy	N. Kruijmel	Macao	"
"	"	Java	S. S. van Dam		B. Kopersmit & Co.
"	schip	Sumatra*	H. Grivel	Samarang en Soerabaija	"
"	"	Nieuw Holland	L. Tak	Cheribon	E. Moormann & Co.
"	bark	Hollandia	Wap		Busing, Schröder & Co.
"	"	Jacob	Börger	Samarang	"
"	"	Herman*	M. van Velthoven		Dümmler & Co.
"	"	Zuid Beveland*	J. van der Meulen	Rotterdam	J. Cezard & Co.
"	"	S. van Heel*	P. Dietz		"
"	"	Decima*	E. Akkerman		"
"	"	Twee Anthonijs	C. van Rijn van Aldemade	Pasoeroean	Reynst & Vinju.
"	"	Zephir	W. S. de Vries	Soerabaija	"
Ned. Indisch	"	Lachmadie*	Sech Abdulla		B. J. Jacobs.
"	"	Noorban*	Said Alie bin Djen	Soerabaija	"
"	brik	Ocean*	Giam Liangseeij		Baije, Jacobsen & Co.
"	bark	[illegible]	Sech Basarahiet	Cheribon	"
"	"	Jenoer*	Said bin Alie		"
"	"	Smallwood*	H. W. Miher		van Sleoten, Morgan & Co.
"	schip	Egbert*	Tormijn	Panaroekan	Maclaine, Watson & Co.
"	3 mast schoener	Elias*	[illegible] Schipper	Telok Betong	Landberg, Bezoet Bie & Co.
"	bark	Henriette*	[illegible]	Soerabaija	B. van Leeuwen & Co.
"	"	Zwaluw*	P. Bloem	[illegible]	Haager & Schuurman.
"	"	[illegible]	[illegible]	Singapore	Pitcairn, Syme & Co.
Engelsch	schip	Caladonia*	Black	Singapore	"
Deens	brik	Cricis*	Rust		Metzendorff, Wilmans, Ruijs & Co.
"	"	Therese Augusta*	Leerbeck	Singapore	Borneo C. Limited.
"	bark	Trigge*	Zerega		Dümmler & Co.
Amerikaansch	"	Dictator*	Willey	China	Paine, Stricker & Co.
"	"	Union*	L. Schweitzer	Bremen	E. Moormann & Co.
Bremer	"	Leontine*	Malchon		Metzendorff, Wilmans, Ruijs & Co.
Pruissisch	"	Der Süd*	Brorsen		"
Hamburg	"	Siwa*	H. Müller		Busing, Schröder & Co.
"	"	Carl en Auguste*	Babet	Nederland	Metzendorff, Wilmans, Ruijs & Co.
Zweedsch	"	Augusta*	T. A. M. Pereira	Timor Delij	Maclaine, Watson & Co.
H. M. Port	schip	Don Jean Pramiero*	Popkin	San Francisco	"
Oldenburg	bark	Ammerland*	W. Brummer	Sydney	E. Moormann & Co.
"	schoener	Alfred Hermann*			

De Particuliere schepen zijn aangeduid met een*

Aangekomen schepen te *Samarang.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	DATUM.	VAN.
Januarij	2	Ned. Indisch	stooms.	Palembang	Kuller	1 Jan.	Batavia
"	3	Siam	bark	Tjoan Bie	Tan Pioe	12 Dec.	Siam
"	—	Fransch	"	Alma	F. Pilieu	31 "	Batavia
"	—	Ned. Indisch	stooms.	Banda	Neije	2 Jan.	Soerabaija
"	4	"	"	Oenarang	S. van Hulstijn	3 "	Batavia
"		"	bark	Pilades	G. Pohlman	21 Dec.	Macao

Vertrokken schepen van *Samarang.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR.
December	29	Ned. Indisch	schoen.	Hong-An	Lim Kwee Soeij	Indramaijoe
"	—	"	bark	Tjan Goan	Sie Ik Hiem	Rembang
"	30	"	"	Taijep Kween	Djamain	Banjermassing
Januarij	3	Nederlandsch	"	Deligentia	D. van Bentveld	Soerabaija
"	—	Ned. Indisch	stooms.	Palembang	Kuller	"
"	4	Nederlandsch	bark	Postiljon	J. C. van der Pijl	
"	—	Ned. Indisch	stooms.	Banda	Neye	Batavia
"	—	"	bark	Madeira	Abdulla	Soerabaija
"	—	"	"	Rathoel Maman	Sech Bergebeh	
"	5	"	"	Marzoek	Said Alhabassij	Banjermassing

In lading liggende schepen te *Samarang.*

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	schoen.	Johanna Hendrika	L. van der Weijden	Nederland	Dorrepaal & Co.
"	bark	Shanghae	H. Uitermark	China	"
"	"	Staatsraad van der Houven	J. Heijmeriks	Nederland	van Maanen & Co.
"	"	Paul Johan	A. Koeij		"
"	"	Maria Christina	C. Voss	Nederland	C. Damnitz & Co.
Deensch	"	John Hermann	H. J. Dickman		Wermuth & Co.
Hamburgsch	"	La Rose	V. Isaard	Frankrijk	Dorrepaal & Co.
Fransch	schip	Alma	F. Pilieu	Frankrijk	"
"	bark	Jacatra	J. M. Foldridge	Nederland	Mac Neill & Co.
Engelsch	schip	Tjoan Lie	Njo Kiok		Gezagvoerder.
Siams	brik	Kiem Tjing Hiem	Jap Siam		"
"	bark	Kiem Ing Moei	Tjan Ting		"
"	"	Goan Mo	Goei Na		"
"	"	Tjoan Bie	Tan Pioe		"
Ned. Indisch	brik	Srie Negara	Intje Kandar	Grissee	"
"	"	Salim	Said Segaf		Mac Neill & Co.
"	stooms.	Samarang Packet	J. F. Schedl		Gezagvoerder.
"	bark	Pilades	G. Pohlman		

Aangekomen schepen te *Soerabaija.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN.
December	29	Nederlandsch	bark	Johannes Lodewijk	A. H. van der Waal	Batavia
"	—	Ned. Indisch	"	Fathul Karim	Sech Osman	Samarang
"	—	"	"	Fathoer Rachman	Sech Basaib	Banjermassing
"	—	"	"	Rachmanie	Marzoek Osman	"
"	30	Engelsch	"	Scotch Lassie	E. Bowles	Singapore
"	31	Zweedsch	"	Carolina	A. P. Düberg	Batavia
Januarij	1	Fransch	stooms.	Phlégeton	Kolonel T. Picard	Singapore
"	—	Ned. Indisch	bark	Bacht Mastora	Said Alhabasij	Banjermassing
"	—	Nederlandsch	"	Nederland en Oranje	L. A. van Rhijven	Samarang
"	2	Ned. Indisch	"	Fathus Seroer	Sech Bagawid	Grissee
"	3	Nederlandsch	"	Cortgene	D. Dubing	Passeroean
"	—	"	"	Taleum	A. Gerhard	Probolingo
"	—	Engelsch	"	Sophia Fraser	D. Crawford	China
"	4	Ned. Indisch	"	Fathoer Rachman	Sech Basaib	Grissee
"	3	Nederlandsch	"	Amicitia	D. Graaff	Singapore
"	—	"	"	Kattammal Maas Bandan	F. G. C. Loding	Amoij
"	4	Ned. Indisch	stooms.	Palembang	W. R. F. Kuller	Batavia

Vertrokken schepen van *Soerabaija.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR
December	28	Engelsch	bark	Lauriston	Adamson	Nederland
"	30	Ned. Indisch	"	Hing-Asn	Semaa	Balie
"	—	"	kotter	Krabbe	Mardam	Passeroean
Januarij	1	"	stooms.	Banda	G. A. Neije	Batavia via Samarang

In lading liggende schepen te *Soerabaija*.

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Pruissisch	bark	Dolphin	Klein	Nederland	Fraser, Eaton & Co.
Sardinisch	„	Lijdia	Bazano	Nederland	„
Nederlandsch	„	Hendrik Jan	J. van der Meijden	Nederland	„
Amerikaansch	„	Fortuna	Seudder	Boston	„
Zweedsch	„	Augusta	Sandeberg	Nederland	„
Nederlandsch	„	Johannes Lodewijk	van der Waal		„
Hamburgsch	„	Herschel	Hanschild		Mathieu, Ebbs, Ruijs & Co.
Amerikaansch	„	Witch	Hultman	Boston	„
Ned. Indisch	„	Elida	Wentholt		B. Kopersmit & Co.
Nederlandsch	„	Eensgezindheid	Flik		„
„	„	Eclipse	C. J. Doeksen	Amsterdam	„
„	„	Delftshaven	Schaap	Nederland	„
„	„	Alcor	F. J. van Oppen	Nederland	„
„	„	Dorothea Henriette	D. Smit	Holland	B. J. van Eck & Co.
„	„	Deligence	L. Smit	Holland	„
„	„	Antelope	Valberg	Zweden	„
Zweedsch	„	Carolina	A. P. Dijberg		„
Nederlandsch	„	Nederland en Oranje	van Ruijven		„
„	„	Jan van Brakel	C. Verheij	China	E. ten Brink & Co.
„	„	Almelo	R. P. Tjebbes		Schimmelpenninck & Co.
„	„	Stad Assen	H. J. Haverbult	Nederland	„
„	„	Jan Pieterz Koen	P. A. C. Hugenholtz	Nederland	„
Fransch	stooms.	Plegeton	Kolonel T. Picard		P. Kervel & Co.
Nederlandsch	bark	Agatha en Maria	W. B. van Zijp		„
„	„	Vrijhandel	W. Leverstein		„
„	„	Batavier	A. de Voogd v. d. Straaten	Nederland	J. F. van Leeuwen & Co.
„	„	Cortgene	D. Dunlop	Rotterdam	Anemaet & Co.
Engelsch	„	Nina	W. Lingard		Hill, Broekman & Co.
„	„	Sophia Fraser	W. Lingard	China	„
„	„	Scotch Lassie	E. R. Fels	Balie	„

Aangekomen schepen te *Pasoeroean*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN.
December	26	Zweedsch	schip	Constance	S. P. A. Soderbergh	Soerabaija
„	30	Nederlandsch	schip	Macasser	J. Rip	„
„	—	Ned. Indisch	kotter	Krabbe	Mardam	„
Januarij	3	„	schoener	Bella	Jono	Sumanap

Vertrokken schepen van *Pasoeroean*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR.
December	29	Nederlandsch	schip	Scheveningen	J. K. Annokkee	Nederland
„	—	Ned. Indisch	bark	Little Tot	Katjoong	Soerabaija
„	30	Nederlandsch	kotter	Rotterdam	H. Poort	Indramaijoe
Januaraij	3	Ned. Indisch	schoener	Bella	Jono	Sumanap

In lading liggende schepen te *Pasoeroean*.

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Zweedsch	bark	Constance	S. P. A. Soderbergh	Nederland	Fraser Eaton & Co.
Nederlandsch	„	Christina Helena	C. Tjebbes	Nederland	Schimmelpenninck & Co.
„	„	Macasser	J. Rip	Nederland	Eraser Eaton & Co.
„	„	Cornelia	G. de Vries	Nederland	E. ten Brink & Co. Soerabaija.
„	„	Johanna Maria	L. J. Wilhelmie	Nederland	
Hamburg	„	La Rochelle	J. Meijer	Cork	Mathieu, Ebbs, Ruijs & Co.

Aangekomen schepen te *Indramaijoe*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Dec.	26	Ned.	brik	Corn. en Geertruida.	Hoeksma	Cheribon
„	29	N. I.	bark	Esperanza	L. Kiang Kong	Pecalongan

Vertrokken schepen van *Indramaijoe*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Dec.	27	Ned.	brik	Corn. en Geertruida.	Hoeksma	Batavia

Aangekomen schepen te *Pecalongan*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
„	21	N. I.	bark	Madinah	Abdulla	Riouw
„	30	„	brik	Pasekan	Hio Setjoe	Batavia

Vertrokken schepen van *Pecalongan*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Dec.	28	N. I.	bark	Marzoek	Said Alhabassij	Samarang
„	—	„	„	Madinah	Abdulla	„

Aangekomen schepen te *Sumanap*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Dec.	20	N. I.	schoen.	Sumanap	Pa Jamena	Batavia
„	21	„	bark	Madanie	Said Alhabassij	Soerabaija
„	—	„	schoen.	Katjong	Joenoos	„
„	22	„	bark	Atidjatoor Rachman	Sech Bauseer.	„
„	—	„	„	Borneo	Ong Bausooi	Banjermass.

Vertrokken schepen van *Sumanap*.

DATUM		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Dec.	19	N. I.	schoen.	Bella	Jono	Pasoeroean
„	23	„	„	Katjong	Joenoos	„
„	24	Ned.	schip	de Stad Schiedam	Wulp	Tjilatjap

Vertrokken schepen van *Panaroekan*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Dec.	20	Ned.	kotter	Paulina	Latip	Soerabaija

Aangekomen schepen te *Tjilatjap*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Dec.	29	Ned.	bark	Ceres	Mammes	Batavia

Vertrokken schepen van *Tjilatjap*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Dec.	29	Ned.	bark	Dirk Arnold	de Veu	Amsterdam

MARKTPRIJZEN.

TE BATAVIA, DEN 6 JANUARIJ.

BENAMING DER GOEDEREN.	PRIJZEN VAN	PRIJZEN TOT	AANMERKINGEN.
Arak ℘ legg.	50.—	55.—	Verk. tot h. p. geh.
Casia, Vera	9.—	12.—	niet aan de markt
Cubeben	70.—	......	Idem
Cochenille	2.—	......	Idem
Klapper Olie	22.—	23.—	voorraad.
Gom Elastiek ℘ pic.	98.—	......	zeer gezocht
„ Benzoin	80.—	120.—	zonder afdoeningen.
„ Dammar ℘ pic.	25.50	......	verkoopen
Gutta Percha	70.—	......	moeijelijk te krijgen.
Rotting, Banjermassing	11.—	13.—	afgedaan.
„ Padang	6.75	......	idem
Sandelhout	......	......	geen voorraad
Tin	95.—	......	niet aan de markt.
Foelie N°. 1	55.—	60.—	stil.
Huiden, Koe	3.—	3.75	weinig gevraagd.
„ Buffel ℘ st	3.—	4.—	Idem
Kruidnagelen ℘ pd.	......	......	zonder voorraad.
Koffij, Java	34.—	35.50	verkoopen.
„ Padang	33.91	......	[1])
Notenmuscaat No. 1	85.—	......	lusteloos.
Indigo	4.—	......	zeer gewild.
Peper, [illegible]	22.50	......	afgedaan.
„ [illegible]	40.—	......	zonder voorraad.
Sapanhout, [illegible] in Entrep.	7.—	......	zonder handel
„ [illegible] ℘ pic.	4.—	......	flaauw
Suiker No. [illegible]	15.50	15.75	verkoopen
Rijst, Indramaijoe [illegible] zakken.	200.—	......	afgedaan. tot not.
„ Witte Batavia [illegible] kwalit.	150.—	160.—	belangr. afdoeningen hebben plaats gehad.
„ „ „ [illegible]	140.—	150.—	
„ Carga	115.—	130.—	

[1]) de Gouv. veiling van [illegible] pic. heeft de noteering gemiddeld opgebragt.

Vrachten. Baron Forstner van Dambenoy 45 $ naar Macao, Princes Amelia *f* 20,— ℘ koijang voor Rijst te Indramaijoe laden voor Singapore, de Eensgezindheid te Soerabaija gecharterd tot *f* [illegible] voor Suiker en *f* 60,— voor Koffij naar Amsterdam.

RESTANT GOEDEREN

IN HET ENTREPOT ONDER ULT DECEMBER. 1859.

Aardewerk 39 coll.
Arak 2 vt.
Absinth 172 ks.
Bitter 40 ks.
Bier 175 vn.
Blikwerk 5 kt.
Ballast Schoppen 40 pakk.
Chronometer 1 ps.
Cognac 56 vs. en 2011 ks.
Cherry 134 ks.
Eenhoorns 1 kn.
Flesschen led. 50 ks.
Glaswerk 34 coll.
Goud en Zilverdraad 2 ks.
Gember 160 kn.
Gambier 425 pic.
Hout Sapan 1245 pic.
Hoorns Renoster 6 kn.
Hagel 39 vs.
Hoorns Zeevisch 1 kn.
Jenever 13489 keld.
Instrumenten 1 ks.
Katoen en woll. goederen 2902 bn. kn.
Kantoorbehoeften 5 kn. en 1 pak
Kramerijen 100 kn.
Kruid 822 vs. en ks.
Koper 119 coll.
Kaarsen 100 vs.
Kurken 50 bl.
Lakwerk 25 coll.
Lood 165 pic.
Machinerien 1 coll.
Medicijnen 66 k.
Meel 163 vt.
Opium 10 kn.
Oliphants tanden 5 ps.
Provisien 130 coll.
Pijpen bamb. 8 pakk.
Parfumerien 3 kn.
Porcelein 4 kn.
Papier geteerd 8 pak.
Papier pak 33 pak.
Potographie toestel 1 kt.
Rotting 69 pic.
Rottingstokken 10 bund
Snuif 6 ks.
Suiker 59 pic.
Slaghoedjes 8 ks.
Sigaren 280 mille.
Saffraan 1 kt,
Touwwerk 146 tross.
Verfwaren 50 vs.
Vleesch en Spek 71 vn.
Wijnen div. 1685 kn.
Was 276 pic.
Wapenen 48 kn. en 23 st.
IJzerwerk 648 coll. 15 st.
IJzer 3089 pic.
Zakken 64 bl.
Zakky 59 kn.
Zouja 376 ks.
Zeildoek 18 bl. 566 rol.
Zijde 8 kn.
Zink 54 vn 4271 st.
Zilverwerk 1 ks.
Zonneschermen 37 kn.

Lijst der in het Entrepôt aanwezige regalen.

VAN DEN 2 TOT EN MET DEN 7 JANUARIJ 1860.

Van Nederland por Ned. bark *Hollandia*, gez Ruige.
2 kn. gemerkt S (in een driehoek) no 2996/7 inh. Tuinzaden.
1 kt. adres Mr. *Wm. Ebbs*, inh. glazen.
1 kt. gemerkt VD no. 3.
1 kt. gemerkt V no. 1 inh. schilderijen.
Per *Graaf Dirk III*, gez. Rotgans.
1 kt. gemerkt I F,

TE SAMARANG, DEN 6 JANUARIJ.

Koffij, *f* 34,— afgedaan.
Suiker N° 16, *f* 15,50,—
Indigo, *f* 4,— voor eerste qualiteit afgedaan.
Koehuiden, *f* 60,— ℘ kodie.
Buffelhuiden, *f* 40 @ *f* 45,— ℘ kodie.
Staart Peper, oogst opgeruimd.
Rijst ordinair wit, *f* 140 @ 150,— ℘ koijang @ 28 picol. zonder zakken.
„ carga „ *f* 115 @ 130,— idem. idem.
Klapper Olie *f* 25,—
Katjang „ *f* 25,—
Rotting *f* 8½ @ *f* 9,—
Kadjang Matten, *f* 8,—
Wisselkoers op Holland pari

TE SOERABAIJA, DEN 2 JANUARIJ.

Suiker *f* 15¼ @ *f* 15½,—
Koffij,
Rijst, (Carga) ℘ koijang *f* 130 @ *f* 150,—
Idem (witte) „ „ *f* 160 @ *f* 180,—
Koehuiden ℘ pic.
Arak ℘ legger *f* 45,—
Olie (Klapper.)
Olie (Katjang)
Kadjang Matten *f* 11 @ *f* 12,—
Rotting *f* 8 *f* 9,—
Wisselkoers.

TE PASOEROEAN, DEN 4 JANUARIJ.

Suiker N°. 16 ℘ pic. *f* 15¼
Rijst, (witte) ℘ koyang *f* 160,—
Id. (carga) „ „ „ 140,—
Olie, (klapper) pic. „ 30,—
Id. (katjang) „ „ 20,—
Wisselkoers pari

Restant Producten in 's lands pakhuizen, den 4 Januarij 1860.
6,932-30 pic. Suiker, oogst 1859.
54,988-34 „ Koffij „ 1859.

Den 4 Januarij waren in de Gouvernements Pakhuizen afgeleverd, uit den oogst van 1859.

DER FABRIEK		Gouv. levering PIC. SUIKER.	vrije beschikking.
Wangoon Redjo,	a	10,582—39.	5,030—05
Ardjo Sarie,	a	14,130——.	12,867—60
Ardie Redjo,		16,000—11.	
Yoso Wilangoon,		7,789—72.	
De Hoop,	a	12,118—77.	5,274—75
Djacatra Oost,	a	9,800——.	14,716—01
De Onderneming,	a	11,050—01.	14,618—21
Wono Redjo,	a	9,306——.	9,268—39
Kloerahan,	a	10,304—04.	8,350—38
De Goede Hoop,	a	6,860——.	5,017—61
Gaijam,	a	10,998——.	4,738—46
Becassie Oost,	a	7,884——.	11,967—31
Dankbaarheid,	a	7,056——.	5,980—04
Soeko Redjo,	a	7,500—08.	11,286—99
Kawis Redjo,		11,530—57.	
Parie Redjo,	a	3,000—10.	4,166——
Pleret,	a	10,272—08.	2,051—69
Te Zamen		166,176—82 pic. Suiker.	115,333—13
		178,681—27 „ Koffij.	

N. B. van de fabrieken met a geteekend is de Gouvernements levering afgeloopen

HANDELSBERIGTEN.

AAN- EN UITVOER TE BATAVIA,

VAN DEN 3 TOT EN MET DEN 6 JANUARIJ 1860.

Aanvoer.

Van Banca per Ned. bark *Henriette*, gez. van Loenen, agt. Haager en Schuurman.

4887 pic, tin, *Gouvernement*.

Van Amerika per Amerik. bark *Vernon*, gez. .... agt. Paine, Stricker en co.

5000 bn. drills, *Agenten*.

Uitvoer.

Naar Samarang en Soerabaija per N. I. stoomb. *Oenarang*, gez. van Hulsteijn, agt. Landberg, Bezoet de Bie en co.

50 kn. garens, 5 do wit katoen 13 do. rood do. 20 do. cognac, 3 do. manufact., *Martin, Dyce en co*
9 kn. beschuit, 7 do modewaren, 17 md. bier, 1 kt. laken 2 do. ijzerwerk, 1 lederwerk, 4 do. ginghams, 2 do. zijde, 1 do. knoopen, 1 do. wasdoek, 3 do. jaconets, *Gumprich en Strauss*.
3000 zakken, *J. Cezard en co*
1 kt. tuigen, *Zakara en Audineau*.
5 kn zijde, 2 do glaswerk, 3 do. zadels, 10 do. salemporis, 4 do. tjindies, uit entrep. *G Wilson en co*.
10/m. man sigaren, 6 kn. kains, 25 bn. rood garen, uit entrep. *Arnold en Zoon*.
15 vn. teer, *P Landberg en Zoon*
5 kn. modewaren, *Engelhard en co*.
10 bn drills, 10 kn cambrics, 3 kn. wit katoen, 5 do. ongebl do. *Yap Ban*.
12 kn. was, *Lim Engtjoen*.
10 kn madapoll., 10 do. jaconets, 6 do. gedr. katoen, *Pitcairn, Syme en co*.
200 vs. boter, *Agenten*
56 pic. was, *Gasper en co*.
440 pic dadels, *Nahapiet*.
1 krandj. diversen, *Morgan, Melbourn en co*.
2 kn. batik goederen, 7 bn. dekens, 1 kt. monsters, 1 do. manufact, uit entrep. *B. van Leeuwen en co*,
2 kn. fluweel, 1 do. schoenen, *Gebr Veit*.
3 coll meubelen, 1 pak monsters, 25 pic. verfhout, *Adam en co*.
27 kn. cambrics, *Borneo C. Limited*
15 kn. wit katoen, 6 do. gedr. do. 20 coll. manufact., *Burt, Myrtle en co*.
2 kn. mousselines, *Said Moh Aijdiet*.
2 vn. meel, *Buijs, Jacobsen en co*
7 kn. elefantes, 1 do hammen, 2 do fluweel, 1 do. zakdoeken, 1 do. rosewater, 2 kalb zuur, 3 ks. monsters, 1 do. chitzen, *Thomas en co*.
1 kt. wasdoek, 50 ks cognac, *C. Bahre en G. Kinder*.
1 pak en 157 coll gouv. goederen, 104 coll mint do. 87 stav. en 2 boss. ijzer, 10 vn. genever, 287 coll. provisien, *Gouvernement*.
1 md bier, 1 pak boeken, 3 kn wijn, *H. M. van Dorp*.
3 kn. kinas, 3 do. neteldoek, 1 do. eau de cologne, *Niedeier*.
106 kn koopmanschappen, *Tan Hoat*.
2 kn. mulen, 1 do ijzerwerk en kramerijen, *Oen Kin*,
1 kt ginghams, *Sech Abdul Samat*.
1 kt. zijde, uit entrep. *Sech Awab bin Said Badawi*.
2 vn gedr katoen, uit entrep. *Maclaine, Watson en co*.
5 kn. haring, *Winsser, de Lange en co*.
4 kn. ginghams, *Pandel en Stiehaus*.

Naar Macasser per N. I bark *Skandaria*, gez. Varkevisser.

450 tonn steenkolen, 75 coll. gouv goederen, *Gouvernement*.
9 kn. bascuies, 1 do. gewigten, 15 losse do. *Dümmler en co*.
210 keld. arak, *G. Wilson en co*.

Naar China per Hamb. schip *Christiaan*, gez. Binder, agt. C. Bahre en G. Kinder.

4458 pic. rijst, 1 tros touw, *Agenten*.

Naar Nederland via Indramaijo, Samarang, Tagal en Pecalongan per Ned. schip *Graaf van Heiden Reinestein*, gez. Wamsteker, agt. C. Bahre en G. Kinder.

4050 pic. rijst, 2 vs. boter, 2 hammen, 2 aukers, 5 kettingen, 2 ks. cognac, 1vn. groenten, 1 do. azijn, 1 do. provisien, 1 ijsmachine, 10/m. sigaren, 1 kt. thee, 1 do. inkt, 1 pak boeken, 4 koffers en 2 kn. kleederen, 10 pakk. en 5 bn. zakken, *Agenten*.
100 pic. rotting, 25 ijzeren assen en bussen, 2 coll. diversen, *O. I. M. v. Adm. en L.*
4 kn. wijn, 1 do papier, 2 vn. bier, 2 do. boter, *van Riet en ter Gouw*.
10 vs boter, *Batenburg*.
30 kn. madera, 1 kt. soija, 1 vt. menie, *Casmalette en co*.
3 kn. portwijn, 1 jagtgeweer, *Reynst en Vinju*
12 vn talk, 1 kt. gewigten, do. 1 stofgoud, *N. H. M.*
1 tros touw, *John Pryce en co*.
4 kn. wijn, 1 keld. genever, 9 kn. provisien, 1 md min. water, 1 vt. bier, 1 blik meel, 8 vs. boter, 1 kt olie, 1 do. azijn, 1 do medicijnen, 1 do. madera, 3 vs haring, 14 stoelen, 2 tafels, 2 knapen, 1 ledikant, 1 scherm, 1 leksteen, 1 kt. aardewerk, ½ do. sigaren, *Winsser, de Lange en co*.

Naar Nederland per Ned schip *Economist*, gez. Olivier, agt. E. Moormann en co.

95 pic rotting, *Agenten*.
3949 pic, rijst, 100 legg arak, 3972 pic. suiker, *van Ommeren, Rueb en co*.
360 pic gomelastiek, *Maclaine, Watson en co*
1600 ℔ brood, 33 coll provisien en dranken, *Gezagvoerder*.

Naar Samarang per N. I bark *Ararat*, gez. Verschuur, agt. Gasper en co.

126 kn. sakky, 5 do. soija, 100 ps. bezems, 1 pak matten, *Agenten*.
1 kt. manufact., 2 do. passement, 2 do. cambrics, 2 do. madapoll., 3 do. kain pandj, 2 do. salemporis, 1 bl dekens, 25 vn. meel, *E. Moormann en co*.
25 karren assen, *B. Andreas en co*.

Naar Nederland via Soerabaija per Ned bark *Galilei*, gez. Koch, agt. E. Moormann en co.

228 tonn. steenkolen, *Aan boord gebleven lading*.
2 kn. salemporis, 2 do. sarongs, 1 do. cotonetten, 1 bl. woll. dekens, 25 vn. meel, 10 pic. gomelastiek., *Agenten*.

Aangekomen Passagiers te Batavia,

van den 7 tot en met den 10 Januarij 1860.

Met de Ned. bark Huijdecoper, Kapt Blok, de hh. L. A. Abbink en 2 zusters, Hesselaar, echtg. en 2 kinderen, zuster en meid, Pool en kindje, Embrechts, H. Chastel en 3 dochters en 2 dames Weber van Brouwershaven

Met de Ned. bark Schoon Verbond, Kapt. Borchers, de hh. C. J. Immink, Kapt. bij het O I. leger met echtg. en 3 kinderen, C Bouricius Mevr, van Maurik en 2 kinderen, Mevr. ... Berk en 2 kinderen, Mejufvr. J. Hazenberg en J. van Coeverden van Amsterdam.

Met de Ned. bark Jacob, Kapt Börger, de heer G. L. Huffelt, Kapt. bij het O. I. leger en echtg. van Amsterdam.

Met de Ned. Ind. bark Orestes, Gez. Io Agouw, 100 Chinizen van Macao.

Met de Ned. bark Decima, Kapt. E. Akkerman, de heer R. Scheltema van Amsterdam.

Met het Ned. schip Zephir, Kapt. W. J. de Vries, de Majoor van Ketwich en echtg, de 2e.Luitenants der Inf. Albrecht sen, Albrecht, jun. en Engelhard, 2e Luit der Genie Tallot, de Offic. van Gez 3 kl. Gennering, Steep en Nathon benevens 109 onder Offic. en manschappen van Rotterdam.

Met de Ned. Ind. brik Zwaluw, Kapt. P. Bloem, 10 man equipage van het afgekeurde schip Nassau, van Japan.

Met het Ned. Ind. stooms. Macasser, Kapt. A. G. Bosch, de 1e.Luit. van Schepern, 1e.Luit. Pangeran Hario Negoro, de hh. Praut en fam, Gaijmans, Le Blaij, Mevr. de Maaijd en Ullman en de Jonge Jufvrouw Wijnmalen van Banjermassing

Met de Ned. bark S. van Heel, Kapt. D. H. Dietz, de Majoor van Nooijen en 4 kinderen van Rotterdam.

Met het Bremer schip Rubens, Kapt. T. Solsenborn, de hh. P. en F. Overeek, H. Krause, H. Zecha, C. Baij en van Maurich van Liverpool.

Met de Hamb. bark Mary Rosse, Kapt. S. M. Meijer, de heer C. Vidal van Londen.

Vertrokken Passagiers van Batavia

van den 7 tot en met den 10 Januarij 1860.

Met de Ned. Ind. bark Java, Kapt. J. Worthinghton, Mevr. de wed. Rosbek, naar Soerabaija en Rembang.

Met de Ned. bark Economist, Kapt. S. C. J. Olivier, de heer W. L. G. Jacobsen, echtg. en 1 kind en 7 gepasporteerde militairen naar Nederland.

Van elk in deze courant voorkomend artikel, dat geen bloote nieuwstijding of aankondiging bevat, stelt zich verantwoordelijk voor de wet H. M. VAN DORP.

SNELPERSDRUK VAN H. M. VAN DORP TE BATAVIA.

